

Biokemijski terminološki slovar

ver. 0.1b

(6.8.2008)

pripravila Terminološka komisija Slovenskega biokemijskega društva

Priporočamo, da še naprej uporabljate spletno verzijo slovarja, ki je na naslovu <http://bio.ijs.si/SBD/terminologija.html>.

Spletno verzijo bomo posodabljali sprotno, medtem ko bo verzija v formatu PDF predvidoma obnovljena samo vsako drugo leto.

*Izrazi, ki so označeni z #, so v delovni verziji usklajeni, drugi so še v postopku. Oznake **KEM** označujejo izraze, o katerih se je treba odločiti v sodelovanju s kemiki. Oznake **SL** so na mestih, kjer čakamo na mnenje slavista. **FARM** pomeni, da izraz uporabljajo farmacevti. **MTS** pomeni, da je izraz v tej obliki napisan v Medicinskem terminološkem slovarju. *DŽ: predlog Dušana Žigona iz laboratorja za masno spektrometrijo IJS.*

ČLANI TERMINOLOŠKE KOMISIJE

Sedanji člani:

prof. dr. Veronika Abram (od 2007), prof. dr. Bronja Črešnar (od 2006), doc. dr. Marko Dolinar - *spletna stran*, prof. dr. Peter Dovč, prof. dr. Radovan Komel, doc. dr. Irina Milisav (od 2007), prof. dr. Jože Pungerčar, prof. dr. Tomaž Sajovic - *svetovalec slavist*, prof. dr. Maksimiljan Sterle, dr. Igor Štern (od 2005 [?]), prof. dr. Tom Turk, prof. dr. Marija Žakelj-Mavrič - *koordinacija*

Bivši člani:

prof. dr. Franc Gubenšek (do 2006), doc. dr. Blagajana Herzog-Velikonja (2003 [?] do 2007), doc. dr. Roman Jerala (do 2007).

A

ABC glej ATP-binding cassette
#ABC TRANSPORTER ABC-prenašalec, ABC-transporter; prenašalec z ATP-vezavno kaseto
#ABSORBANCE absorbanca
ABSORBANCY absorbtnost (zastarelo -> glej ABSORBANCE)
#ACCEPTOR (s)prejemnik, akceptor
#ACYL CARRIER PROTEIN (ACP) proteinski prenašalec acilne skupine (ACP); acilprenašalni protein (MTS)
ACP glej acyl carrier protein
#ACQUIRED pridobljen
#ACRIDIN ORANGE akridinoranžno
#ADAPTER, adaptor adapter
#ADAPTER PROTEIN (npr. vinkulin, talin) prilagojevalni protein, adapterski protein
#ADAPTIVE prilagoditveni, adaptivni (**adaptive evolution** adaptivna evolucija)
#ADENOSINE 5'-TRIPHOSPHATE adenozin-5'-trifosfat [MTS]
#ADENOSINE TRIPHOSPHATE adenozin-trifosfat (Medicinski slovar priporoča pisanje skupaj)
#ADENOVIRUS adenovirus (pišemo skupaj)
ADENYLATE CYCLASE adenilat-ciklaza (lahko tudi **adenilil-ciklaza** (gre za drugo poimenovanje istega encima - ker adenilat nastopa v celici kot ion, ne kot radikal))
#ADHESION adhezija; **focal adhesion** fokalna adhezija (cel. biol.), **adhesion junction** fokalni stik (cel. biol.)
#AEQUORIN ekvorin (ne: akvarin)
#AFFINITY afiniteta, afiniteten; **affinity ligand** afinitetni ligand
#AGAROSE agarosa; agarose gel electrophoresis agarozna gelska elektroforeza, elektroforeza na agaroznem gelu
#AGENT povzročitelj, sredstvo (glede na pomen)
#AGGREGATE agregat, skupek (prim. cluster); **kopičiti, združiti, agregirati**
#ALLELE alel; **allele frequency** pogostost alela, frekvenca alela, alelna frekvenca
#ALLOSTERIC alosteričen
#ALIGNMENT poravnava, vzporejanje; 3D alignment: prostorska poravnava
#ALIQUOT enaki del, alikvot; razdeliti na enake dele, alikvotirati
#ALPHA HELIX alfa vijačnica (če pišemo alfa z grško črko pred besedo 'vijačnica', pišemo z vezajem)
#AMINO ACID aminokislina
#AMINOACYL aminoacil; **aminoacyl adenylate** aminoaciladenilat (skupaj, ne z vezajem); **aminoacyl tRNA synthetase** aminoacil-tRNA-sintetaza (z 2 vezajema)
AMMODYTOXIN amoditoksin
#AMPHIPHATIC amfipatičen (pojav) , **amfipatski** (zgradba, zaporedje)
#AMPHOLYTIC amfolitski (amfolitske molekule - opisuje lastnost molekule), **amfolitni** (amfolitne molekule = molekule amfolitov - označuje vrsto molekul) (ne: amfolitičen)
#AMPLICON amplikon
#AMPLIFICATION pomnoževanje (DNA amplification); ojačevanje (npr. signala); citogenet.: genski presežek
#AMYLOID amiloid
AMYLOIDOGENIC amiloidogen, amiloidotvoren
#AMYLOIDOSIS amiloidoza
#ANALYTE analit
#ANAPLEROTIC REACTIONS anaplerotske reakcije
ANCHORING sidranje
#ANGIOGENESIS angiogeneza
#ANGIOGENIC angiogenetski (Medic. slovar)
#ANNEALING prileganje
#ANNOTATION določitev, obdelava (v bioinformatiki); **pripis** (npr. funkcije na osnovi strukturne podobnosti)
NOVO! **ANOIKIS** anoikis, anojkis (?) [oblika apoptoze] (14.1.)
#ANTIBODY protitelo
#ANTIGEN antigen; **antigen-presenting cell** antigen-predstavitvene celice
#ANTISENSE protismiseln; protismeren
#APOPTOSIS apoptoza
#APOPTOTIC apoptozen, apoptotski (npr. apoptotska celica) (~zen - kakšen? / ~tski - kateri?); **apoptotic body** apoptotsko telo
#APPARATUS naprava, aparatura, aparat (npr. Golgijev aparat)
#ARRAY mreža; **antibody array** mreža s protitelesi; **protein expression arrays** proteinske ekspresijske mreže; glej tudi microarray
ARS glej autonomously replicating sequence
#ASSAY test, preizkus
#ASSEMBLY združevanje, sestavljanje; **zdužek** (glej tudi self-assembly)
#ASSIGN pripisati; **assigned function** pripisana funkcija
#ASSOCIATED FACTOR povezani dejavnik; TBP-associated factors s TBP povezani dejavniki
ASSOCIATION asociacija, povezava (odvisno od konteksta); **association constant** asociacijska konstanta
#ASYMETRIC UNIT asimetrična enota (v kristalografiji)
#ATOMIC FORCE MICROSCOPY mikroskopija na atomsko silo

ATP BINDING CASSETTE (= ABC) ATP-vezavna kasetta (= ABC)

#ATPase ATPaza (brez vezaja), npr. K^+/Na^+ -ATPaza

#ATTACHMENT pripenjanje, pritrjevanje, pritrjevanje

#ATTENUATED (vaccine) oslabiljen(o cepivo)

#ATTENUATION atenuacija, oslabitev

#ATTENUATOR atenuator

#AUTONOMOUSLY REPLICATING SEQUENCE (ARS) avtonomno podvajajoče se zaporedje (ARS)

B

BAC glej bacterial artificial chromosome

#BACKBONE ogrodje, skelet

#BACTERIAL ARTIFICIAL CHROMOSOME umetni bakterijski kromosom, umetni kromosom bakterije

#BAICALEIN baikalein (spojina)

#BAND lisa (pri elektroferogramih), sloj (pri gradientem centrifugiranju), **proga** (pri kromosomih); **bandwidth** (v spektroskopiji) območje valovnih dolžin

#BASAL LAMINA bazalna lamina

#BASELINE bazna linija, osnovna črta

#BASEMENT MEMBRANE bazalna membrana (sestavlja jo bazalna lamina in fibrilni material)

#BAIT vaba (pri dvohibridnem sistemu kvasovk)

#BATCH (npr. batch culture, batch adsorption) šarža (šaržna kultura, šaržna adsorpcija)

#BEACON (molecular beacon, imaging beacon) molekularno svetilo

#BETA BEND beta upogib

#BETA BARREL beta sodček (če pišemo beta z grško črko pred besedo 'sodček', pišemo z vezajem); **up-and-down beta barrel** (npr. retinol-vezavni protein) ~~pokončno orientirani~~ beta sodček, beta sodček z nasprotno usmerjenimi beta trakovi [sodček ima lahko vse beta trakove usmerjene enako - navzgor ali navzdol - lahko pa so usmerjeni izmenjaje navzgor in navzdol]

#BETA SHEET ploskev beta ali plošča beta; beta ploskev ali beta plošča (če pišemo beta z grško črko pred besedo 'ploskev' oziroma 'plošča', pišemo z vezajem) ne: beta plast (ker ne gre za plastovitost). Po mnenju strukturnih biologov je izraz beta ploskev zavajajoč, ker ne gre za ploskev (2D), pač pa za 3D strukturo. Zato smo na komisiji kljub prvotnemu mnenju, da je izraz beta ploskev že preveč uveljavljen, da bi ga spreminjali, sprejeli kot alternativen izraz beta plošča. **beta pleated sheet** plošča beta (gre za izraz, ki predstavlja enako strukturo kot *beta sheet*)

#BETA STRAND trak beta (ne vlakno) [ploščo beta gradijo trakovi beta]

#BETA STRUCTURE struktura beta, beta struktura. *Primeri beta struktur sta beta plošča in beta sodček.*

BICOID bicoid, bikoid(?) [npr. v španščini in nemščini so uporabili izraz 'bicoid' - kot v izvorniku; prim. *wingless*]

#BILAYER dvosloj

BIMOLECULAR bimolekularen, dvomolekularen, dvomolekulski (? SL); **bimolecular reaction** bimolekularna reakcija

#BINARY dvojni, binarni (npr. binarna nomenklatura)

#BINDING vezava; vezalni, vezavni [vezavni: 'ki ima lastnost vezave'; vezalen: 'za vezavo']; **binding buffer** vezalni pufer; **binding protein** vezavni protein, **TATA binding protein** protein, ki se veže na zaporedje TATA; TATA-vezavni protein

#BIOASSAY biološki test

BIODIVERSITY biološka pestrost

#BIOCHIP biočip; nano biochip nanobiočip

BIOCONVERSION biološka sprememba (tehnika, načrtovano delovanje; pri tehniki biokonverzije poteka proces biotransformacije)

#BIOENERGETICS bioenergetika

#BIOLYSTIC biolistika

#BIOMIMETIC biomimetičen

BIOTRANSFORMATION biološka pretvorba (proces), **biotransformacija** (skupina reakcij v organizmu, ne nujno v praktične namene)

#BLADE lopatica (npr. 5-bladed propeller structure struktura propelerja s 5 lopaticami)

#BLOT prenos (metoda); odtis (membrana) : odtis northern, odtis western, odtis po Southernu; **Southern blot** (metoda) Southernov prenos ali prenos po Southernu ; **Northern blot** northern prenos (brez vezaja) ali prenos northern, **Western blot** western prenos ali prenos western; **dot blot** točkovni nanos

#BLOTTING prenašanje (postopek)

#BLUNT END topi konec

#BOND vez

#BONDING povezovanje z vezjo; **hydrogen bonding** povezovanje z vodikovimi vezmi

#BOOTSTRAPPING (metoda ocenjevanja kvalitete filogenetskih dreves) metoda vezanja

#BOTTLE-TOP FILTER presesalni filter

BOTULINUM TOXIN botulinski toksin (MTS), botulinum toksin

#BOX glej TATA box

NOVO! **BRANCH POINT** (adenozin pri izrezu introna) mesto razvejitve, točka razvejitve (15.6.)

#BRANCHING ENZYME razvejilni encim

#BROMOPHENOL BLUE bromfenolmodro

#BURIED zakrit, skrit (v notranjosti strukture)

C

CANCEROGEN glej carcinogen

#CANNONICAL STRUCTURE kanonična struktura

#CAP kapa (na mRNA) **NOVO!** glej tudi catabolite activator protein

#CAPPING PROTEIN (npr. capZ, tropomodulin) pokrovni protein

#CARBONIC ANHYDRASE karboanhidraza [MTS]

#CARBOHYDRATE ogljikov hidrat, ogljikohidrat [MTS]

CARCINOGEN karcinogen; **precarcinogen** prekarcinogen, **proximal carcinogen** vmesni karcinogen, **ultimate carcinogen** končni karcinogen

#CARGO PROTEIN proteinski tovor (pri prenosu z vezikli)

#CASPAE kaspaza

#CASSETTE kasetna, kaseten (kasetna mutageneza)

NOVO! **CATABOLITE ACTIVATOR PROTEIN** katabolitni aktivatorski protein (16.4.)

#CATALYTIC katalitični, katalitski (ne katalizen) SL

#CELL LINE celična linija

CELL FORMING UNIT (CFU) celična enota (CFU) (prim. colony forming unit)

#CELL-FREE brezcelični

#CELL STREAMING celično strujanje

#CENTROMERE centromer

NOVO! **CHALKONE** halkon, (?) kalkon (prim. pravilo glede slovenjenja CH na koncu slovarja)

#CHANNEL kanal

#CHANELLING usmerjanje (npr. substrata)

#CHAPERONE šaperon, molekularni spremljevalec

#CHAPERONIN šaperonin

#CHEMICAL kemičen (lastnost; raba se opušča), kemijski (npr. kemijska vez)

#CHEMOTAXIS kemotaksija, kemotaksa

#CHELATION kelacija, keliranje; **iron-chelation therapy** zdravljenje s kelacijo železa

#CHELATOR kelator

#CHIMERE himera

#CHIRALITY kiralnost

#CHOLERA TOXIN koleratoksin, kolera toksin, toksin kolere

#CHONDROITIN hondroitin; **chondroitin sulphate** hondroitinsulfat; **chondroitin sulphate proteoglycan** hondroitindulfat-proteoglikan (praviloma bi pisali ta izraz kot eno besedo, a je zaradi dolžine smiselno uvesti pomišljaj)

#CHROMATOFOCUSING kromatofokusiranje

#CHROMOSOME kromosom

#CHROMOSOME JUMPING skakanje po kromosomu metoda morda ni več v uporabi

#CHROMOSOME WALKING hoja po kromosomu

#CHYLOMICRONS hilomikroni (ne: kilomikroni (prim. chymotrypsin), ker je kilo- predpona, ki označuje x1000))

#CHYMOSIN kimozin

#CHYMOTRYPSIN kimotripsin

CID glej collision-induced dissociation

#CISTRON cistron

CLAUSENAMIDE klausenamid (molekula iz rastline *Clausena lansium*)

#CLEARANCE očistek (farm.)

#CLEAVAGE cepitev; **cleavage site** mesto cepitve; **cleavage factor** cepitveni dejavnik

#CLEFT reža; **active site cleft** reža z aktivnim mestom (ne: reža aktivnega mesta)

#CLONING VECTOR klonirni vektor, vektor za kloniranje

#CLOT strdek

#CLOTTING strjevanje (krvi); **blood clotting factor** faktor strjevanja krvi, dejavnik strjevanja krvi

#CLUSTER gruča

#CLUSTERING zbiranje (v skupke)

#COATED PIT prevlečena jamica

#COCHAPERONE košaperon

#CODE FOR, ENCODE kodirati (npr. gen kodira beljakovino)

CODING kodirajoč; **coding strand** kodirajoča veriga (ne kodogena veriga)

#CODON kodon (na RNA); **start codon** začetni kodon, startni kodon, start-kodon; **stop codon** zaključni kodon, končni kodon, stop-kodon

#COFACTOR kofaktor

COIL klobčič; **coiled coil** obvita, ?ovita vijačnica; **positive coiled single-stranded RNA** pozitivno zvita enoveržna RNA

COLD-SHOCK PROTEIN protein ohladitvenega šoka, protein šoka ohladitve (izraz se opušča --> stresni protein)

COLLISION-INDUCED DISSOCIATION (= CID) s trkom povzročena disociacija (pri masni spektroskopiji) (= CID)

NOVO! **COLOCALIZATION** kolokalizacija (16.4.)

#COLONY kolonija, **colony forming unit (CFU)** kolonijska enota; **colony-stimulating factor** spodbujevalni dejavnik rasti kolonij; **colony PCR** PCR na osnovi kolonije (ne: kolonijski PCR)

#COLOUMN kolona; **coloumn packing** polnilo v koloni

#COMPACTION povečevanje kompaktnosti, zgoščevanje **chromatin compaction** zgoščevanje kromatina

#COMPARTMENT razdelek
#COMPARTMENTALIZATION (prevajamo opisno) (prostorsko) ločevanje, ločevanje v razdelke, organiziranje v razdelke
#COMPLEX kompleks, kompleksen
#COMPOUND spojina; **parent compound** izhodna spojina
#CONDENSATION kondenzacija (primerj. compaction)
#CONFORMATION konformacija; **conformational disease** konformacijska bolezen; **staggered conformation** prekržana konformacija; **eclipsed conformation** prekrita konformacija [Voet: torzijski koti v strukturi]
#CONJUGATION konjugacija
#CONSENSUS SEQUENCE skupno zaporedje
#CONTIG (=contiguous sequence) soseska
#CONTROL nadzor, kontrola; nadzirati; **control unit** nadzorne enota
#CONVERSION pretvorba
#CONVERT pretvoriti; preoblikovati (prim.: turnover) **...-converting enzyme** encim, ki pretvarja ..., **endothelin-converting enzyme 1 (ECE-1)** endotelin-pretvarjajoči encim 1; encim 1 pretvorbe endotelina
COPY NUMBER VARIANT (CNV) različica v številu kopij
#CORE sredica, jedro; osrednji; **core enzyme** osrednji encim, osrednji del encima; **core histones** osrednji histoni, histoni sredice; **core promoter** osrednji del promotorja; **protein core** proteinska sredica, **core protein** protein sredice; **core element** osrednji (regulacijski) element
#CORONA VIRUS koronavirus
#COUNTERSTAINING nasprotno barvanje
#COUPLING sklopitev; **coupling agent** sklopitveni dejavnik, **coupling reactions** sklopljene reakcije
CROSS-FLOW ? (cross-flow ultrafiltration) (ne protitočna ultrafiltracija)
#CROSSING-OVER prekržanje; **#unequal crossingover** neenako prekržanje
#CROSSLINKER prečni povezovalc, mrežni povezovalc (kadar gre v resnici za nastanek mreže)
#CROSSLINKING zamreženje (v smislu imobilizacije), povezovanje (kovalentno); **cross-linking agent** sredstvo za povezovanje, sredstvo za zamreženje
#CROSS TALK medsebojni vpliv (npr. signalnih poti), (medsebojno) sporazumevanje
#CRYOVIAL zamrzovalna posodica, zamrzovalna steklenička (ne: krioviala)
CRYSTALLOGRAPHIC REPEAT kristalografska ponovitev
#CYCLE cikel (metabolizem), cikel (celični, pri PCR)
#CYCLING kroženje; krožeč
#CYCLOPROPANE FATTY ACID maščobna kislina s ciklopropanskim obročem, ciklopropanska maščobna kislina
CYTOCHROME citokrom; **NADPH-cytochrome P450 reductase** NADPH: citokrom-P450-reduktaza (pozor: raba ločila je drugačna kot v angleščini)

D

#DATABASE podatkovna zbirka
#DEATH DOMAIN domena smrti (pri apoptoznih proteinih)
DEATH EFFECTOR DOMAIN efektorska domena smrti (pri apoptoznih proteinih: prokaspaze in njihovi regulatorji imajo DED, njihova interakcija pa sproži aktivacijo encimov, ki privedejo do celične smrti)
#DEBRANCHING ENZYME klestilni encim
DECOY RECEPTOR vabni receptor, lažni receptor (s proteolizo ali alternativno cepitvijo RNA nastali topni proteini na osnovi zapisov za receptorje)
#DEFICIENCY pomanjkljivost, pomanjkanje
#DEFICIENT pomanjkljiv, okvarjen, brez (npr. **ABA-deficient** brez ABA)
DEGENERATION degeneracija, mnogoličnost genetskega koda; degeneriranost, izroditev
#DELETION izpad, izbris (pri mutagenezi), delecija; *citogenet.*: genska izguba
#DELIVERY dostava
#DENATURATION denaturacija
#DENSITY gostota; **density gradient** gostotni gradient
#DEPENDENT (od...) odvisen (...); (npr. **caspase-dependent-DNAse** od kaspaze odvisna DNaza)
DEPLETION izguba, izgubljanje, osiromašenje (npr. **striatal dopamine depletion** izguba striatnega dopamina)
DEPRIVATION odtegotanje; **serum deprived cells** celice, ki so jim odtegovali serum (v gojišču); opisno: celice, ki so rasle v prisotnosti postopno nižje koncentracije seruma
#DESATURATION uvedba dvojne vezi, desaturacija
#DESENSITIZATION desenzibilizacija (npr. receptorja, ne desenzitacija); **desenzitizacija** (izraz iz psihologije)
#DESMOSOME dezmosom
#DETECT zaznati, opaziti, odkriti
#DETECTION zaznava, odkritje
#DIALYSIS dializa
#DIFFERENTIAL CENTRIFUGATION diferencialno centrifugiranje; razločevalno centrifugiranje
#DIFFERENTIAL DISPLAY diferencialni prikaz
DIFFERENTIAL EXPRESSION diferenčno izražanje (v različnih tkivih)
#DIFFERENTIAL SCREENING diferencialno presejanje, razločevalno pregledovanje
#DIFFERENTIATION diferenciacija
DIHEDRAL ANGLE dihedralni kot (org. kem.)
DILUTE razredčina; redčiti
DILUTION redčitev, razredčitev; **limited dilution** mejna redčitev (določanje titra)

#DIMER dimer ([ne](#): dimera)
DIPHTERIA TOXIN difterijski toksin [MTS], toksin davice
-DIRECTED s (z) ... usmerjen (prevajamo od primera do primera različno); **RNA-directed DNA methylation** z RNA usmerjena metilacija DNA; **PCR-directed mutagenesis** mutageneza s PCR
#DISASSEMBLY razdruževanje, razstavljanje
#DISSOCIATE disociirati (dvojni i !); **disociate from** disociirati z/od ([ne](#): oddisociirati)
#DISSOCIATION disociacija
DISPLACEMENT izpodrinjenje, izpodrivanje (npr. ligandov); **single-displacement reaction ?** (Voet); **double-displacement reaction ?**
#DISPOSABLE za enkratno uporabo (npr. disposable pipette pipeta za enkratno uporabo)
#DIVERSITY raznolikost, pestrost
#DNA DNA (deoksiribonukleinska kislina - **ne** dez oksii...); **DNK** (uporabljamo samo v poljudnih besedilih, [ne](#) v strokovnih prispevkih ali učbenikih); **DNA-binding domain** domena, ki se veže na DNA; **domena za vezavo na DNA**; **DNA laddering** nastanek lestvice DNA
#DNA RESTRICTION restrikcija, rezanje, cepitev DNA; glej tudi **restrict**
#DNAase I FOOTPRINTING sledenje z DNazo I
#DOCKING umestitev (primerj. anchoring - sidranje)
#DOMAIN domena
#DONOR dajalec, donor
#DOSE doza
#DOT BLOT HYBRIDISATION hibridizacija točkovnega odtisa
#DOT MATRIX točkovna matrika
#DOT PLOT točkovni diagram
#DOUBLE STRANDED dvoverižen ([ne](#) dvovijačen), dvojnoverižen
#DOWNREGULATION zmanjš(ev)anje (koncentracije), zniž(ev)anje (ravni izražanja)
#DOWNSTREAM navzdol (pri DNA)
#DOWNSTREAM PROCESSING zaključni postopki
#DOWNSTREAM EFFECTOR navzdolnji efektor
#DRUG zdravilo, učinkovina; **parent drug** izhodna učinkovina
#DRUG METABOLISING ENZYME encim, ki pretvarja učinkovino
#DUPLEX dupleks; **duplex PCR** dupleks-PCR, dvojni PCR

E

ECTOPIC ektopičen (neobičajen za neko mesto); **ectopic expression** ektopično izražanje, izražanje na neobičajnem mestu
#EDMAN DEGRADATION Edmanova razgradnja (lahko tudi: [edmanova](#) - z malo)
EDTA glej ethylenediaminetetraacetic acid
EF-HAND EF-roka, EF-dlan, roka EF, dlan EF
ELECTRO-SPRAY IONISATION MASS SPECTROMETRY (ESI-MS) masna spektrometrija z ionizacijo z elektrorazprševanjem (*DŽ); **MS** z elektrorazpršilno ionizacijo
#ELECTRON ACCEPTOR prejemnik elektronov
#ELECTRON DONOR dajalec elektronov
ELISA glej enzyme-linked immunosorbent assay
#ELONGATION podaljševanje
#ELONGATION FACTOR podaljševalni dejavnik
#ELUTION elucija, izpiranje; **elution profile** elucijski diagram ; **elution time** elucijski čas, čas izpiranja ([ne](#): izpiralni čas)
#ELUATE eluat, izpirek
#EMBRIO zarodek
EMBRYONAL embrionalen, zarodkov, embrijski (SL); **embryonal development** razvoj zarodka
#ENCODE, CODE FOR kodirati (npr.gen kodira beljakovino)
ENDOCRINE DISRUPTING CHEMICALS (EDC) motilci endokrinega sistema
#ENDOPLASMIC RETICULUM endoplazemski retikulum
#ENHANCER ojačevalec, ojačevalno zaporedje
#ENVELOPE ovojnica (npr. virusna, jedrna); **enveloped** z ovojnico; **unenveloped** brez ovojnice
#ENZYME encim
ENZYME-LINKED IMMUNOSORBENT ASSAY [ELISA] encimskoimunski test, encimski imunski test (MTS) [ELISA]
ENZYME-LINKED RECEPTOR z encimom povezani receptor
#EPITOPE epitop; **epitope tag** označevalni epitop, oznaka z epitopom; **epitope tag sequence** zaporedje označevalnega epitopa, zaporedje oznake z epitopom
#EQUILIBRATION uravnoteženje; **equilibration buffer** pufer za uravnoteženje
#EQUILIBRIUM ravnotežje; **equilibrium constant** ravnotežna konstanta (Medic. terminol. slovar: ravnovesje, ravnovesna konstanta; ravnovesje je širši pojem v biofiziki - npr. ravnovesje sil)
EQUINATOXIN ekvinatoksin
#ERROR-FREE REPAIR popravljanje brez napak
#ERROR-PRONE REPAIR popravljanje, podvrženo napakam
ESI MS glej electro-spray ionisation MS
EST glej expressed sequence tag
ETHYLENEDIAMINETETRAACETIC ACID (EDTA) etilendiaminotetraoacetna kislina (EDTA) **KEM**
#EUCHROMATIN evkromatin
#EUKARYOTIC evkariotski ([ne](#) evkariotski)

#EXCISION REPAIR popraviljanje z izrezovanjem
EXCITABILITY vzdražljivost; **neural excitability** vzdražljivost živčevja
#EXOCYTOSIS eksocitoza
#EXOCYTOTIC eksocitozen
#EXPERIMENT poskus
#EXPRESS izraziti, izražati
EXPRESSED SEQUENCE TAG (EST) oznaka izraženega zaporedja (EST); označevalec izraženega zaporedja (EST) (v primeru, da uporabljamo kot sondo); **EST clone** klon EST
#EXPRESSION izražanje, ekspresija; **expression vector**; **e. system** - vektor, sistem za izražanje (genov); **protein expression**: pridobivanje proteinov (*strokovni žargon; v resnici gre za izražanje genov, ne proteinov*)
NOVO! **EXTINCTION** ekstinkcija (zastarelo); **extinction coefficient** ekstinkcijski količnik (5.6.)
#EXTRACELLULAR zunajceličen (ne izvenceličen)

F

FACILITATED DIFFUSION olajšana difuzija
FACS glej fluorescence-activated cell sorter
#FACTOR dejavnik, faktor
#FAR UV SPECTRUM daljnji UV-spekter
#FATTY ACID maščobna kislina; **fatty acid synthase complex** kompleks sintaze maščobnih kislin; **type I fatty acid synthase** sintaza tipa I maščobnih kislin, sintaza maščobnih kislin I (zaradi dvoumnosti spustimo besedo 'tipa')
#FEEDBACK povratna zveza; **feedback inhibition** inhibicija s povratno zvezo
#FETAL plodov(ni), fetusni; **fetal bovine serum (FBS)** fetusni serum goveda, plodov serum goveda
#FIBER vlakno; **fibers** vlakna, vlaknine (v hrani)
#FIBRIL vlakence [npr. amiloidno, mišično vlakence; **ne**: nitka] , fibrila [mišična fibrila] - *glej tudi pravilo spodaj glede tvorbe spola pri tujkah!*
#FIBRILARY vlaknast, fibrilaren
#FILAMENT nit, filament; **filamentous** nitast
#FINGERPRINT prstni odtis; **DNA fingerprint** prstni odtis DNA
FINGERPRINTING iskanje prstnih odtisov, določanje značilnega vzorca; **DNA fingerprinting** iskanje prstnih odtisov DNA, **small molecule fingerprinting** iskanje prstnih odtisov malih molekul
#FIXED-ANGLE ROTOR rotor s stalnim nagibom
FLANKING sosednji, obdajajoč, robni; **flanking region** sosednje območje, robno območje
#FLUORESCENCE-ACTIVATED CELL SORTER (FACS) ločevalnik fluorescenčno označenih celic
#FLUORESCENCE RESONANCE ENERGY TRANSFER fluorescenčni prenos resonančne energije
#FOLD zvitje, vzorec zvitja
#FOLDING zvitje, zvijanje (proces); izpeljanka: **folded** - zvit (glej tudi **unfolded**)
FOLLICLE-STIMULATING HORMONE (FSH) hormon, ki vzpodbuja rast foliklov, folikle spodbujajoči hormon (Medic. slovar: folikle stimulirajoči hormon)
#FOLLOW-UP sledenje, spremljanje; **follow-up study** sledilna študija
#FOOTPRINTING sledenje, iskanje odtisov; **footprinting study** študij iskanja (proteinskih) odtisov
#FOURIER TRANSFORM INFRARED SPECTROSCOPY infrardeča spektroskopija s Fourierjevo transformacijo
#FPLC (fast protein liquid chromatography) FPLC (tekočinska kromatografija za hitro ločevanje proteinov) - *gre za komercialno ime*
FRACTION frakcija; **fraction collector** zbiralec frakcij, (?) zbiralnik frakcij
#FRAMEWORK ogrodje, skelet
#FRAMESHIFT premik (bralnega) okvira
#FREEZE-ETCH (technique) zamrzovalno jedkanje, tehnika zamrzovalnega jedkanja
#FREEZE-FRACTURE zamrzovalno lomljenje
FRET glej fluorescence resonance energy transfer
FSH glej follicle-stimulating hormone
#FULL-LENGTH s polno dolžino, celoten (npr. **full-length transcript** celoten prepis)
#FUNCTION funkcija, delovanje, vloga; **functional genomics** funkcijska genomika

G

#GAP vrzel; presledek (v cel. biol.); **gap penalty** utež vrzeli (bioinform.) ; **gap junction** presledkovni stik (cel. biol.- uveljavljen izraz)
#GAS - LIQUID CHROMATOGRAPHY plinsko-tekočinska kromatografija
#GAS - SOLID CHROMATOGRAPHY plinsko-trdninska kromatografija
#GAUGE velikost (brez enote; npr. **20-gauge needle** igla velikosti 20); **merilec** (npr. **10 bar gauge** merilec s skalo do 10 barov)
#GEL gel; **gel electrophoresis** gelska elektroforeza
#GEL SHIFT ASSAY metoda elektroforeznega zamika
GELATION želiranje [MTS]
#GENE gen
#GENE BANK genska knjižnica (= **gene library**)
#GENE CLUSTER gruča genov
GENE DOSAGE število kopij gena, genska doza (žargonsko)
#GENE LIBRARY genska knjižnica (= **gene bank**)

GENE LINKAGE genska povezanost; vezava genov *glej tudi linkage analysis*
#GENE MAPPING kartiranje genov, gensko kartiranje
GENE POOL glej POOL; genski sklad (ne: genski bazen) (primerj. Boyer - metabolizem)
#GENE SHIFT genski premik
#GENE SILENCING utišanje genov
#GENE TARGETING ciljanje genov
#GENE THERAPY gensko zdravljenje
#GENETIC ANALYSIS genetska preiskava
GENETIC CODE gen(et)ski kod, gen(et)ska koda (genski/genetski - odvisno od smisla)
GENETIC DRIFT genetski zdrs, genetski drift, naključni tok (frekvence alelov)
#GENETIC ENGINEERING genetsko inženirstvo; gensko inženirstvo (ožje)
#GENETIC IMPRINTING genetsko vtisnjenje
#GENETIC VARIABILITY genetska raznolikost, genetska pestrost
#GENOME genom
#GENOMICS genomika; **structural genomics** strukturna genomika
#GERM CELL klična celica, zarodna celica
GLIA CELL celica glie, glia-celica
GLIDING WINDOW - glej sliding window
#GLOBULE kroglica
#GLOBULAR krogličast, globularen
#GLUCOSE 6-PHOSPHATE glukoza-6-fosfat (2. sklon: glukoza-6-fosfata) (MTS)
#GLYCEROL 2,3-BISPHOSPHATE glicerol-2,3-bisfosfat
#GLYCOLALYX glikokaliks, sladkorni plašč
#GLYCOPROTEIN glikoprotein; **glycoprotein coat** glikoproteinski plašč
GLYCOSYLATION glikozilacija; **N-linked glycosylation** N-glikozilacija; **O-linked glycosylation** O-glikozilacija; **glycosylation site** glikozilacijsko mesto, mesto glikozilacije
#GOLGI APPARATUS Golgijev aparat
GOSSYLIC gosilo- (gossylic lactone gosilolakton)
GOSSYPOL gosipol (spojina iz bombaža, *Gossypium sp.*)
#GRADIENT gradient, gradienten
GRAFTING presaditev; **CDR grafting** presaditev CDR-jev (sopomenka: **reshaping**)
GRAM-NEGATIVE / GRAM-POSITIVE po Gramu negativni (gramnegativni) / po Gramu pozitivni (grampozitivni)
#GREEK KEY TOPOLOGY topologija grškega ključa
#GREEN FLUORESCENT PROTEIN (GFP) zeleno fluorescirajoči protein, zeleni fluorescenčni protein
#GROOVE (major, minor) žleb (veliki, mali)
#GROUP skupina
#GROWTH MEDIUM gojišče, rastni medij

H

#HAIRPIN lasnica; hairpinloop lasnična zanka
HEAT SHOCK PROTEIN protein toplotnega šoka (izraz se opušta --> stresni protein)
#HELICAL vijačen; **helical wheel** vijačno kolo; **non-helical structure** nevijačna zgradba
#HELIX vijačnica; **helix bundle** sveženj vijačnic; **helix-breaking residue** ostanek, ki prekinja vijačnico
#HELPER PHAGE pomožni fag
#HEMATOPOESIS hematopoeza
HEMATOPOETIC hematopoetski [MTS], krvotvorni, hematopoezni
#HEPATITIS nonA-E hepatitis ne A-E (pišemo narazen)
#HETEROCHROMATIN heterokromatin
#HETEROLOGOUS heterologen, tujeroden
#HIGH FREQUENCY OF RECOMBINATION (Hfr) visoka pogostnost rekombinacije
#HIGH PERFORMANCE LIQUID CHROMATOGRAPHY (HPLC) tekočinska kromatografija visoke ločljivosti (HPLC); **normal-phase HPLC (NP-HPLC)** HPLC z normalno fazo; **reverse-phase HPLC (RP-HPLC)** HPLC z obrnjeno fazo (ne: obratnofazna HPLC), HPLC z reverzno fazo
#HIV virus imunske pomanjkljivosti (HIV)
#HOMEO... homeo... npr. homeodomena (pisano skupaj)
HOMEOTIC homeotičen [MTS]
#HOMEobox homeo zaporedje [SL - prim. homeodomena]
#HOMOLOGOUS homologen, lastni; sorodni (proteini)
#HOMOLOGY homologija (sorodnost po izvoru; prim. **similarity** - podobnost, **identity** - identičnost; zaporedja so si med seboj xx-odstotno identična, ne homologna)
#HORESERADISH PEROXIDASE hrenova peroksidaza
#HOUSEKEEPING (gene) vzdrževalni (gen), hišni (gen)
#HPLC glej high performance liquid chromatography
#HYBRIDISATION hibridizacija; **Northern blot hybridisation** hibridizacija odtisa northern, **Western blot hybridisation** hibridizacija odtisa western [čeprav o hibridizaciji običajno govorimo pri delu z nukleinskimi kislinami, v angleških besedilih najdemo tudi navedeni pojem - 13.900 zadetkov v Googlu 8.11.07]
HYDROLYTIC hidrolitski, hidrolizen, hidrolitičen **SL** [prevod 'hidrolitičen' je nastal z dodajanjem obrazila na angleško končnico, kar ni pravilno, vendar se ponekod uporablja]
HYPERANDROGENAEMIA hiperandrogenemija

I

#IDENTITY identičnost, enakost (zaporedij; npr. 60% identity 60-odstotna enakost); **identity by descend (IBD)** identičnost po izvoru (IBD)
#IMAGING prikazovanje, slikanje, upodabljanje; **molecular imaging** molekularno prikazovanje, slikanje
#IMMUNOBLOTTING imuno-prenos
IMMUNODEPLETED imunološko osiromašen (npr. serum)
IMPRINTING vtisnjenje, vtisk, vtiskovanje v genom
INCLUSION BODIES inkluzijska telesa, inkluzijska telesca
#INDEL indel
#INDUCE inducirati; sprožiti (npr.izražanje gena)
#INDUCED FIT inducirano prileganje (velja za encime; prileganje pri nukl. kislinah - annealing)
#INDUCER induktor (npr.genov), povzročitelj (npr. cell response inducer povzročitelj celičnega odgovora)
#INDUCIBLE PROMOTER sprožljiv, inducibilen promotor
#INDUCTION sproženje, indukcija
#INHIBITOR inhibitor
#INHIBITORY inhibitoren / inhibitorni, zaviralen
#INICIACIJSKI FAKTOR začetni dejavnik (prepisovanja, prevajanja)
#INNATE (immunity) prirojen (prirojena imunost)
#INOCULATE vcepiti v, nacepiti na
#INOCULATION vcepitev v, nacepitev na (na trdno gojišče, v tekoče gojišče), inokulacija (ne: nacep)
#INOCULUM vcepek, inokulum
#INSERT vstavek, vključek (glede na način vstopa: načrtovano ali naključno) , insert
#INSERTION vstavitev, vključitev; **insertion sequence** vstavitveno zaporedje, insercijsko z.; **insertion vector** vstavitveni vektor (bakteriofag lambda)
#INSULIN inzulin
#INTERACT delovati, sodelovati, delovati na..., vplivati na..., medsebojno vplivati; interagirati (uporabimo samo, če ne moremo opredeliti bolj natančno); reagirati z, vstopati v interakcijo z, vezati se na
#INTERACTION medsebojno delovanje, medsebojno vplivanje; interakcija
#INTERCALATION vrinjanje, interkalacija; **intercalating agents** vrinjevalne snovi
#INTERCALATOR vrinjevalec
#INTERFACE vmesna površina
#INTERMEDIATE intermediat, vmesno stanje (konformacija); vmesna spojina
#INTERPHASE interfaza
#INTERSPERSED (sequence) razpršen(o zaporedje)
#INTERVENING (sequence) vrinjeno, vmesno (zaporedje) (npr. intron)
INTRACELLULAR znotrajcelični, intracelularni
#INVERSION obrat (npr. kromosomski obrat)
#INVERTED REPEAT obrnjena ponovitev
#ION EXCHANGE CHROMATOGRAPHY ionsko-izmenjevalna kromatografija
#ION-SPRAY (mass spectroscopy) MS z razpršenimi ioni
#ISOFORM izooblika (ne: izoforma)

J

JACKKNIFE (metoda ocenjevanja kvalitete filogenetskih dreves) metoda rezanja
JELLY-ROLL STRUCTURE zgradba "jelly-roll"
#JUNK DNA odvečna DNA

K

KAEMPFEROL kampferol [flavonoid] (Tako slovenjenje je uporabila T. Trošt v svojem magisteriju na BF leta 2000 - mentorica A. Gaberšček -, leta 2007 pa v Faramcevtškem vestiku R. Frlan in A. Sollner Dolenc v članku o induktorjih citokromov P450. Enako prevajajo v turški jezik.)
KERATAN SULFATE keratansulfat; **keratan sulfate** **proteoglycan** keratansulfat-proteoglikan (praviloma bi pisali ta izraz kot eno besedo, a je zaradi dolžine smiselno uvesti pomišljaj)
#KETONE BODIES ketonska telesca **SL**
#KIT komplet
#KNOCK-OUT TECHNOLOGY tehnologija onesposabljanja genov, tehnologija izničenja genov, tehnologija izbijanja genov
#KRINGLE "kringle"

L

#LABEL oznaka
#LABELLING označevanje
LADDER lestvica (DNA ali proteinov)
LADDERING glej DNA laddering
LAGGING STRAND zastajajoča veriga, sledilna veriga (pri podvojevanju DNA)

#LANE proga, stolpec, steza (pri elektroforezah)
#LARGE SCALE velik (npr. velika proizvodnja); v večjem obsegu
#LAMINARY FLOW sterilna komora, laminarij
LC-MS/MS glej liquid chromatography MS
#LEADER PEPTIDE vodilni peptid (redkeje se uporablja isti izraz za signalni peptid)
#LEADER SEQUENCE vodilno zaporedje (npr. pri Trp-operonu)
#LEADING COMPOUND spojina vodnica (FARM)
LEADING STRAND vodilna veriga (pri podvojevanju DNA)
LEAFLET enosloj (luminal leaflet of ER luminalni sloj ER) (ne: list, plast)
#LENGTH POLYMORPHISM polimorfizem dolžin
#LEUCINE ZIPPER levcinska zadruga
#LETHAL letalen, smrten; **lethal mutation** letalna mutacija, smrtonosna mutacija; **lethal dose** letalna doza, smrtonosni odmerek
#LICENSING FACTOR licenčni dejavnik, licenčni faktor (pri podvojevanju evkariontske DNA)
#LIBRARY knjižnica (**cDNA library** knjižnica cDNA, **genomic library** genomski knjižnica); genska knjižnica= cDNA ali genomski knjižnica
#LIGAND ligand
#LIGASE ligaza (npr. DNA-ligaza)
#LIGATE ligirati, povezati z ligazo
#LIGATION ligacija **ligation chain reaction** verižna reakcija z ligazo, verižna ligacija
LINE glej long interspersed nuclear element
#LINKAGE povezanost, vez; **linkage analysis** analiza (genske) povezanosti; **linkage map** karta (genske) povezanosti; anhidridna vez
#LINKAGE NUMBER navojno število (pri dodatno zviti DNA)
#LINKER povezovalc, linker
LIPID RAFT lipidni raft, lipidni splav, lipidni otoček
LIQUID CHROMATOGRAPHY MS/MS (LC-MS/MS) sklopitev tekočinskega kromatografa z masnim spektrometrom (HPLC-MS) oz. tandemskim masnim spektrometrom (HPLC-MS/MS) (*DŽ)
#LIQUID-LIQUID CHROMATOGRAPHY tekočinsko-tekočinska kromatografija
#LOADING BUFFER nanašalni pufer
#LOCUS mesto (na kromosomu), lokus (npr. prolinski lokus - vedno gre za eno ali več področij, ki jim lahko pripišemo določeno funkcijo); množ.: lokusi
LONG INTERSPERSED NUCLEAR ELEMENT (LINE) dolgi razpršeni jedrni element
#LUXURY GENE luksuzni gen (gen, ki je prisoten samo ponekod in ni nujno potreben)
#LOOP zanka
#LYSIS liza
#LYSOSOME lizosom
#LYSOZYME lizocim
#LYTIC litičen

M

#MAINTENANCE vzdrževanje, ohranjanje; **gene maintenance** ohranjanje genov
MAJOR HISTOCOMPATIBILITY COMPLEX (MHC) poglobitveni histokompatibilnostni kompleks (MHC)
MALDI-TOF glej matrix assisted laser desorption ionisation
#MALIC ENZYME malatni encim
MAP glej mitogen-activated protein ali microtubule-associated protein
MAP kinase MAP-kinaza
#MAPPING kartiranje (peptidno kartiranje, kartiranje genov)
#MARKER označevalec; **size marker** označevalec velikosti; **marker gene** označevalni gen, markerski gen
#MAST CELL mastocit
#MASTER MIX osnovna zmes, izhodiščna zmes
#MASTER PLATE izhodiščna plošča, osnovna plošča
#MATCH MAKER posrednik, molekularni posrednik
#MATING paritev; **mating type** paritveni tip
#MATRIX matriks; matrika (*matem.*)
MATRIX-ASSISTED LASER DESORPTION IONISATION - TIME OF FLIGHT ionizacija v matriksu z desorpcijo z laserjem (MALDI) in masnim analizatorjem na čas preleta ionov (TOF) (*DŽ)
#MAXIMUM LIKELIHOOD največje verjetje (metoda v statistiki, tudi pri evolucijskih drevesih)
MECHANISM BASED INHIBITORS glej suicide substrate
#...-MEDIATED z ... povzročen, posredovan; **enzyme-mediated fragmentation** z encimom povzročena fragmentacija
#MEDIATOR posrednik
#MEDICAL SUBJECT HEADING (MeSH) medicinski izbrani izraz; **medicinsko geslo** [izbrano iz več ključnih besed; se uporablja v zbirkah člankov]
#MEDIUM gojišče, medij (**growth medium** : rastno gojišče; **Grace's medium**: Gracejev medij, Gracejevo gojišče ali medij po Graceju - če bi bil Grace priimek ali ime neke ženske, bi rekli Gracejin medij ali medij po Gracejevi; **LB medium** : gojišče LB ali LB-gojišče)
#MEIOSIS mejoza
#MEIOTIC mejotni; **meiotic drive** mejotski poriv (ima za posledico mejotski odklon) (prof. Peterlin, MF)
MELTING CURVE talilna krivulja (ne talitvena krivulja)

#MESSENGER obveščevalec
#METABOLIC metaboličen / metabolični; presnovni
#METAL kovina; **METAL RESPONSE ELEMENT** odzivni element za kovine (kovinske ione); **metal-activated enzyme** s kovino aktivirani encim
#METALLOENZYME metaloencim
MICELLE (micellium) micel (v biofiziki), micelij (gliv)
#MICROARRAY mikromreža, mikroraster; **DNA-microarray** DNA-mikroraster, DNA-mikromreža; **microarray slide** mikromrežna ploščica
#MICROBOMBARDMENT mikrobombardiranje
MICROCENTRIFUGE TUBE (Eppendorf tube) mikrocentrifugirka; mikroepreveta
#MICROINJECTION mikroinjiciranje
#MICROTITER PLATE mikrotitrna plošč(ic)a; **microtiter plate well** vdolbinica na mikrotitrski ploščici (glej tudi WELL)
MICROTUBULE-ASSOCIATED PROTEIN (MAP) z mikrotubuli povezani protein
#MISFOLDING napačno zvitje, napačno zvijanje; **misfolding disease** bolezen zaradi napačnega zvitja (proteina)
#MISMATCH neujemanje (mesto nekomplementarnih baz)
#MISMATCH REPAIR popravljanje neujemanja (popravljanje na mestih nekomplementarnih baz); **mismatch repair genes** geni za popravljanje neujemanja
MISSENSE glej MUTATION
#MITOCHONDRION mitohondrij
#MITOCHONDRIAL mitohondrijski (ne mithondrialen), npr. mitohondrijski matriks
MITOGEN-ACTIVATED PROTEIN (MAP) z mitogenom aktivirani protein (MAP); glej tudi MAP kinase
#MIXED INHIBITION mešana inhibicija - glej tudi Dodatek
MLPA glej Multiplex Ligation dependent Probe Amplification
#MOBILITY mobilnost (npr. gene mobility - mobilnost genov); **premičnost** (v smislu spremembe mesta), **gibljivost**
#MODEL model; **space-filling model** prostorsko zapolnjen model
MODULATION modulacija
#MODULATOR modulator
MOI glej multiplicity of infection
#MOLECULAR molekularni (kloniranje), molekularni (biologija). *Molekularni uporabljamo, kadar so neposredno udeležene molekule; molekularni pa, kadar je pomen širši (npr. veda).*
#MOLECULAR REPLACEMENT molekularno nadomeščanje
MOLECULAR WEIGHT CUT-OFF (MWCO) izključitvena molekularna masa; mejna mol. masa, prazna mol. masa (nekateri proizvajalci navajajo MWCO z enoto (Da), drugi brez)
#MOLTEN GLOBULE razrahljani klobčič
#MONOCLONAL monoklonalni (ne monoklonalen)
MONOCYTE CHEMOATTRACTANT PROTEIN 5 (MCP5) kemoatraktantski (-ni ? SL) protein 5 za monocite
MONOTOPIC monotopični (membranski proteini; primerj. polytopic), **monotopen [MTS] ? [SL]**
#MOTIF motiv
MRE glej metal response element
#mRNA informacijska RNA, mRNA (kratice ne prevajamo) ; **ne** sporočilna RNA
MS/MS glej tandem MS
#MULTI-DRUG RESISTANCE odpornost proti več snovem (npr. antibiotikom), **multipla odpornost**
#MULTI-PASS TRANSMEMBRANE PROTEIN transmembranski protein z več prehodi verige (prim. single-pass)
#MULTICOPY v več kopijah (npr. plazmid, gen)
#MULTILOCUS PROBE sonda za več lokusov / mest, multilokusna sonda
#MULTIPLE CLONING SITE multiplo mesto za kloniranje
#MULTIPLE SEQUENCE ALIGNMENT poravnava več zaporedij
MULTIPLEX PCR hkratna PCR, multipla PCR
MULTIPLEX LIGATION DEPENDENT PROBE AMPLIFICATION (MLPA) od ligacije odvisno hkratno pomnoževanje sond (MLPA) - **razlaga postopka**
#MULTIPLICITY OF INFECTION multipliciteta infekcije
#MUTAGENIC mutageni (oligonukleotidi), mutagena (snov)
#MUTAGENESIS mutageneza; mutagenesis by overlap extension mutageneza s prekrivajočimi oligonukleotidi
#MUTANT mutant (organizem), **mutanta** (celica, bakterija, organizem, ki je ž. sp.); **mutanten**; **mutantni protein**
#MUTATE mutirati
MUTATION mutacija; **point mutation** točkovna (točkasta ? SL) mutacija; **down mutation** zaviralna mutacija; **up mutation** pospeševalna mutacija (glede na učinek na izražanje gena); **missense mutation** drugačnosmiselna mutacija, drugačnopomenska mutacija; **nonsense mutation** nesmiselna mutacija, nepomenska mutacija; **silent mutation** tiha mutacija
#MUTATOR mutator
MWCO glej molecular weight cut-off

N

N-LINKED N-vezan (sladkor na protein)
NANOSCALE LIQUID CHROMATOGRAPHY tekočinska kromatografija v nanomerilu
#NATURAL KILLER CELLS celice ubijalke
#NATIVE nativen (ne: naraven) (npr. nativni proteini - nedenaturirani proteini)
#NEAR-UV, NEAR-IR (spectrum) bližnji UV, bližnji IR (spekter)

#NECROSIS nekroza
#NEIGHBOUR JOINING metoda povezovanja (združevanja ?) sosedov
#NESTED vgnezden; nested PCR vgnezdena PCR
#NEURONAL nevronski (ne: nevronalni, živčni); neuronal death smrt nevronov
#NEUROPROTECTION zaščita nevronov, zaščita živčevja (odvisno od konteksta)
#NICK zarez
#NICK TRANSLATION pomikanje zareze
NK CELLS glej natural killer cells
NMR glej nuclear magnetic resonance
NOE glej nuclear Overhauser effect
#NON-COMPETITIVE INHIBITION nekompetitivna inhibicija - glej dodatek: Tipi inhibicije
#NONOVERLAPPING neprekrivajoč (npr.: genetski kod je neprekrivajoč, neprekrivajoča zaporedja DNA)
NONSENSE glej MUTATION
NONSPICEOSOMAL SPLICING spajanje eksonov brez izrezovalnega telesca
#NUCLEAR MAGNETIC RESONANCE (NMR) jedrska magnetna resonanca
#NUCLEAR OVERHAUSER EFFECT (NOE) jedrski Overhauserjev efekt (NOE)
#NUCLEATION ojedritev, nastanek jedra (npr. kristalizacijskega, mineralizacijskega)
NULL- ničeln (npr. transgenske miši)

O

NOVO! OCCLUDING LOOP zaporna zanka (6.8.)
#O-LINKED O-vezan (sladkor na protein)
#OLIGOMER oligomer
#OLIGOMYCIN SENSITIVITY CONFERRING PROTEIN opisni prevod
OMEGA3 UNSATURATED omega-3-nenasičen (če pišemo omega z grško črko, ni vezaja pred 3)
#OOCYTE oocit (*m.sp.*)
#OPEN READING FRAME odprti bralni okvir
#OPTIMIZE optimirati (slov. tujk), optimizirati
ORF glej open reading frame
#ORGANELLE organel (*m.sp.*)
#ORIGIN OF REPLICATION (ORI) začetno mesto podvojevanja, mesto začetka podvojevanja
#ORTHOLOGUE ortolog
#OSMOLARITY osmolarnost
#OSMOSE osmoza
#OVERALL celoten, splošen, celokupen; overall fold celotno zvitje, splošno zvitje (ne: končno zvitje); overall equilibrium constant celokupna ravnotežna konstanta
#OVEREXPRESSION čezmerno izražanje; čezmerna ekspresija
#OVERHANG (pri DNA) štrleči konec
#OVERLAP prekritje, prekrivanje; overlapping prekrivanje
#OVERNIGHT CULTURE prekonočna kultura
#OXY-HAEMOGLOBIN oksihemoglobin

P

#PACKAGING (extract, signal) pakirni (ekstrakt, signal) pri bakteriofagih
PAN-ACTIVE SITE INHIBITOR inhibitor, ki se veže v vsa aktivna mesta
#PARALOGUE
#PARATOPE paratop
#PAIRWISE SEQUENCE ALIGNMENT poravnava parov zaporedij
#PARSIMONY metoda varčnosti
PATCH-CLAMP tehnika/ metoda vpete krpice; metoda vpete krpice membrane [MTS]; whole cell patch clamp metoda vpete membrane cele celice; cell attached patch clamp vpete membrana pripete celice; voltage-clamp metoda vpete membrane
#PATHWAY pot (metabolic pathway metabolna / -ična pot SL); pathway-specific regulator specifični regulator metabolične poti
PBS (phosphate buffered saline) PBS (fosfatni pufer s soljo) (ne "s fosfatnim pufrom pufrana fiziološka raztopina")
PCR -glej polymerase chain reaction; PCR CYCLER naprava za PCR, aparatura za PCR; mutagenesis by PCR-driven overlap extension PCR-mutageneza s podaljševanjem prekritja, mutageneza s prekrivajočim podaljškom
#PEAK vrh
#PELLET usedlina
#PEPTIDE peptid
#PEPTIDE MAPPING peptidno kartiranje (gre za uporabo PMF - glej spodaj)
PEPTIDE MASS FINGERPRINT (PMF) masni zapis peptida (*DŽ), določanje značilnega vzorca na osnovi peptidnih mas
PERFORMIC ACID = PEROXYFORMIC ACID peroksimravljina kislina
PETASINE petazin (protivnetna učinkovina)
PFU glej PLAQUE
#PHAGE DISPLAY predstavitev na fagu; phage display library fagna predstavitevna knjižnica
PHASE ASSIGNMENT določevanje faz, določitev faz

#PHEROTYPISATION feromonska tipizacija
#PHYLOGENY filogenija, rodoslovje
#PHYTOCHEMICALS fitokemikalije
#PLAQUE plak; **PFU (plaque-forming unit)** plakatvorna enota (PFU)
PLASMA plazma, plazemski (ne plazmatski) [po analogiji: citoplazemski, periplazemski]
#PLATE plošča (n.pr. agarna plošča - petrijevka z gojiščem) (glej tudi master plate, theoretical plate), **ploščica** (glej microtiter plate); razmazati na ploščo
#PLATING razmaz na ploščo; **dilution plating** razmaz razredčine; **selective plating test** testiranje z razmazom na selektivno gojišče
#POOL združiti (frakcije); **rezervoar** (genetic pool genski rezervoar), **zaloga** (metabolite pool zaloge metabolitov); **zbirek** (zbirek frakcij)
#POLYACRYLAMIDE polikarilamid; **polyacrylamide gel electrophoresis (PAGE)** poliakrilamidna gelska elektroforeza, elektroforeza na poliakrilamidnem gelu
#POLYCLONING SITE poliklonsko mesto
#POLYLINKER polilinker
#POLYMER polimer
#POLYMERASE CHAIN REACTION (PCR) verižna reakcija s polimerazo (ne polimerazna verižna reakcija), **verižna polimerizacija**
#POLYMORPHONUCLEAR LEUKOCYTE (PMNL) polimorfonuklearni levkocit
#POLYMORPHISM polimorfizem
POLYTOPIC politopični (membranski proteini; primerj. monotopic)
POOL razpoložljiva količina, celotna količina (odvisno od konteksta); **free iron pool** razpoložljiva količina prostega železa
#PORINE porin
#POSITION MATRIX pozicijska matrika
#PRECIPITATION obarjanje
#PRECIPITATE oborina
#PRECURSOR izhodna spojina, prekurzor
PRENYLATION preniliranje (npr. farnezilacija), **prenilacija**
#PRE-PRIMING COMPLEX predzačetni kompleks
#PREY plen (pri dvohibridnem sistemu kvasovk)
PRIBNOW BOX Pribnowovo zaporedje (prim. TATA box)
#PRIME črtica-; **prime site** črtica-mesto (3'- pri ribozih; 5'- pri encimih), **prime end** črtica-konec (5'-konec DNA)
#PRIMER začetni oligonukleotid; začetni oligosaharid (*pri glikogenu*); **primer walking** pomikanje začetnih oligonukleotidov
#PROBE (gene, RNA, DNA, oligonucleotide probe) sonda (ne: lovka, tipalo = senzor)
PROBING preizkušanje; **reprobing** ponovno preizkušanje
#PROCESS procesirati, dodelati, zoreti; **processed pseudogenes** procesirani psevdogeni; **proces**
#PROCESSING zorenje, procesiranje, dodelava
#PROCESSIVITY procesivnost
#PROCEDURE postopek
PROCHIRALITY prokiralnost
#PROGENITOR CELL predniška celica (ne: starševska); glej razlago vrst pluripotentnih celic na koncu slovarja
#PROKARYOTIC prokariotski (ne prokariotski)
#PROFILE profil
#PROLIFERATION proliferacija, množitev, namnoževanje
#PROMOTE pospešiti, olajšati (metal ions promote catalysis)
#PROMOTER promotor
PROMOTING FACTOR pospeševalni (sprožitveni ?) faktor
#PROOFREADING kontrolno branje
#PROPENSITY nagnjenost k (nečemu)
#PROTEASOME proteasom
#PROTEIN protein, beljakovina; protein core glej core
#PROTEOLYSIS proteoliza; **limited proteolysis** delna proteoliza, omejena proteoliza
#PROTEOLYTIC proteolitični
#PROTEOME proteom
#PROTEOMICS proteomika
PROTON TRAP protonska past
PULL-DOWN ASSAY test "pull down" (računalništvo: pull-down menu = padajoči meni)
#PULSE pulz, utrip
#PULSE-CHASE LABELLING pulzno označevanje; **pulse-chase experiment** poskus s pulznim označevanjem
PULSE HYDROGEN EXCHANGE NMR NMR s pulzno protonsko izmenjavo
#PULSE-FIELD ELECTROPHORESIS pulzna elektroforeza, elektroforeza v utripajočem polju
#PURIFICATION čiščenje, očiščenje
PYROLYSIS piroliza; **pyrolysis mass spectroscopy** masna spektroskopija pirolitičnih produktov, pirolitična masna spektroskopija
PYRUVATE DEHYDROGENASE COMPLEX kompleks piruvat-dehidrogenaze

Q

Q-TOF glej quadrupole time of flight

QUADRUPOLE TIME OF FLIGHT masni analizator na čas preleta ionov (TOF) s kvadrupolnim predanalizatorjem (Q) (*DŽ)

#**QUALITY CONTROL** nadzor kakovosti (sintetiziranih proteinov)

#**QUARTARY** kvartaren (Slovar tujk dopušča tudi izraz kvarteren; pogosto se uporablja v primeru nekaterih soli, npr. kvarterne amonijeve soli)

#**QUASISPECIES** kvazivrst

#**QUENCHER** dušilec

#**QUENCHING** dušenje

R

RACE glej rapid cloning of cDNA ends

#**RADICAL** radikal; **radical scavenger** lovilec radikalov

RAMAN SPECTROSCOPY ramanova spektroskopija; **UV resonance Raman spectroscopy** resonančna ramanova spektroskopija v UV-območju

#**RANDOM COIL** naključni klobčič

#**RANDOMIZE** naključno spremeniti (baze/aminokislina pri pripravi knjižnic)

#**RAPID CLONING OF cDNA ENDS (RACE)** hitro kloniranje koncev cDNA

RATE hitrost (npr. pri encimskih reakcijah); **rate-limiting step**, **rate-determining step** stopnja, ki določa hitrost; stopnja, ki omejuje hitrost; **absolute rate theory** teorija absolutne hitrosti (teorija prehodnega stanja: Voet)

#**READ** (sequence read) odčitek

#**REAL-TIME PCR** PCR v realnem času

#**REACTIVE OXYGEN SPECIES (ROS)** reaktivne kisikove zvrsti (ROS)

#**REARRANGEMENT** preurejanje, preureditev, prerazporeditev

#**RECEPTOR** receptor; **receptor clustering** zbiranje receptorjev v gručo, grupiranje receptorjev (glej tudi clustering); remnant receptor receptor za preostanke

RECESSIVE recesiven

#**RECIPIENT** prejemnik

#**RECOGNITION** prepoznavanje; **cell-cell recognition** prepoznavanje med celicami

#**RECOMBINANT DNA TECHNOLOGY** tehnologija rekombinantne DNA (ne rekombinantna DNA tehnologija)

#**RECOMBINATION** rekombinacija; **recombinational repair** popravljanje z rekombinacijo (ne: rekombinacijsko popravljanje)

#**RECOVERY** izplen

#**REDUNDANCY** preobilnost, presežnost, prebitnost, redundanca; **redundant/non-redundant** presežen/nepresežen (ki ni presežen), **redundant/neredundant**

#**REFOLDING** ponovno zvitje, ponovno zvijanje

#**REGION** območje, regija

#**REGULATION** uravnavanje, regulacija; **up-regulation / down-regulation** zvišanje / znižanje (ravni ...)

#**REGULATORY** uravnalni, regulatorni (npr. regulatorni encim)

#**RELAXED PLASMID** sproščen plazmid (**a**) brez dodatnega zvitja, (**b**) plazmidi s sproščenim podvojevanjem)

#**RELEASE** sproščanje, sprostitiv; **release factor (RF)** sprostitivni dejavnik; **protein release factor** sprostitivni dejavnik proteinov

~ **RELEASING HORMONE** sproščajoči hormon [MTS]; **gonadotropin releasing hormone** gonadotropin sproščajoči hormon [MTS]

#**REMNANT PARTICLES** preostanki delcev (npr. chylomicron remnant preostanek hilomikrona)

#**REMODELLING** preoblikovanje; **remodelling reactions** preoblikovalne reakcije

#**RENATURATION** renaturacija

REPAIR popravljanje; **base-excision repair** popravljanje z izrezom baze; **double strand break repair** popravljanje prekinitve obeh verig, popravljanje dvojnih prelomov

#**REPEAT** ponovitev ; **inverted repeat** obrnjena ponovitev

#**REPEATING UNIT** ponavljajoča se enota

#**REPERFUSION** reperfuzija, ponovna vzpostavitev obtoka

#**REPETITIVE** ponavljajoč (se); **repetitive elements** ponavljajoči se elementi

#**REPLACEMENT MATRIX** (=substitution matrix) matrika zamenjav

#**REPLACEMENT VECTOR** nadomestni vektor

#**REPLICA PLATING** odtisovanje

#**REPLICATION** podvojevanje, replikacija (DNA); **replication fork** podvojevalne vilice, replikacijske vilice

#**REPORTER GENE** poročevalski gen

#**REPRESS** reprimirati

#**REPRESSIBLE** represibilen

#**REPRESSION** represija

#**REPRESSOR** represor

#**RESHAPING** preoblikovanje (molekule)

#**RESIDUE** ostanek

#**RESISTANCE** odpornost, rezistenca proti (ne rezistenca NA ...)

#**RESISTANT** odporen proti (ne: odporen NA ...)

#**RESOLVING GEL** ločevalni gel

#**RESPONSE** odgovor, odziv; **inflammatory response** vnetni odgovor; **response element** odzivni element (steroid hormone response element odzivni element za steroidne hormone, **iron response element** odzivni element za železo); **response protein** odzivni protein (iron responsive protein protein, ki se odziva na železo)

#RESTRICT rezati, cepiti (*ne* restringirati) ; glej tudi DNA restriction
#RESTRICTASE restriktaza
#RESTRICTION rezanje, restrikcija, cepitev; **restriction analysis** restriksijska analiza; **restriction digest** restriksijska cepitev, razcep z restriktazo/-ami, produkt rezanja z restriktazo; **restriction endonuclease** restriksijska endonukleaza; **restriction fragment length polymorphism (RFLP)** polimorfizem dolžin restriksijskih fragmentov; **amplified fragment length polymorphism (AmpFLP)** polimorfizem dolžin pomnoženih fragmentov; **restriction map** restriksijska karta
RESURFACING prilagajanje površine (vezavnih mest na protitelesih), ponovna dostopnost (vezavnih mest)
RESUSCITATION PROMOTING FACTOR dejavnik oživljanja celic
#RESUSPEND ponovno suspendirati
#RETENTION TIME zadrževalni čas, retencijski čas
#REVERSE TRANSCRIPTASE reverzna transkriptaza, obratna transkriptaza
#REVERSE TRANSCRIPTION obratno prepisovanje, obratna transkripcija; **RT-PCR** obratna transkripcija in verižna reakcija s polimerazo
RIBBON trak
RIBOSWITCH RNA-stikalo, riboprekinjevalec, ribozaviralec?, ribo~ ali RNA~ ? (fr.: riboréguleurs; nem.: Riboswitch)
#RIBOZYME ribocim
#RNA; mRNA, tRNA, rRNA kritic ne slovenimo; v besedilu pa prevajamo: messenger RNA informacijska RNA, (*ne*: obveščevalna RNA) - kot RNK prevedemo samo v poljudnih besedilih; transfer RNA prenašalna RNA, ribosomal RNA ribosomska RNA; micro RNA (miRNA) mikro RNA, (small) interfering RNA ((s)iRNA) (mala) interferenčna RNA; small nuclear RNA (snRNA) mala jedrna RNA; small nucleolar RNA (snuRNA) mala nukleolarna RNA
#RNA TRANSCRIPTION prepisovanje, transkripcija RNA
#ROLLING CIRCLE REPLICATION podvojevanje na način kotalečega se kroga
RP-HPLC glej high performance liquid chromatography

S

SALT BRIDGE solni mostiček (pri pH-metrih - zastarel izraz; se ne uporablja več)
#SALVAGE PATHWAY pot ponovne uporabe, reciklažna pot; **salvage synthesis of nucleotides** reciklažna sinteza nukleotidov
#SAMPLE vzorec; **sample buffer (=loading buffer)** nanašalni pufer
#SATELLITE satelit, satelitski (*ne* sateliten)
#SATURATION nasičenje (vezi, raztopine)
#SCAFFOLD ogrodje; **scaffold proteins** ogrodni proteini, proteinsko ogrodje; **genome scaffold** ogrodje genoma; **scaffold associated regions** z ogrodjem povezane regije (struktura kromosoma)
#SCAVENGER odstranjevalec
#SCAVENGER RECEPTOR odstranjevalni receptor
#SCALE DOWN zmanjševanje obsega
#SCALE UP povečevanje obsega
#SCISSILE BOND (za cepitev) občutljiva vez
#SCORE (*bioinform.*) rezultat, seštevek, zadetek (=hit !)
SCORING FUNCTION rezultatska funkcija
SCORING MATRIX ocenjevalna matrika, utežna matrika
#SCREEN, SCREENING (genetic screening, gene screens, screen tests) pregledovanje, iskanje, presejanje (**MTS**); presejalni test
#SECONDARY MESSENGER sekundarni obveščevalec
#SECRETAGOGUE spodbujevalec izločanja (sekrecije), sekretagog
#SECRETION izločanje, sekrecija
#SEGMENT odsek
SEGREGATION porazdelitev
SEGREGATION DISTORTER spreminjevalec delitve (prof. Peterlin, MF); prikojevalec delitve, spreminjevalec porazdelitve, delitveni favorit, gen za mejozni odklon, gen za delitveno prednost
SEGREGATION DISTORTION spreminjanje porazdelitve
#SELECTIVE PLATING razmaz na selektivno gojišče; **selective plating test** test na osnovi selektivnih gojišč
#SELF-ASSEMBLY samozdruževanje, samostestavljanje (glej tudi assembly)
#SELF CLONING SYSTEM homologni sistem za kloniranje (redko upor.)
SELF PROBING samosondirni (posebne sonde za pomnoževanje s PCR in hkratio detekcijo specifičnih produktov)
#SELF-REPLICATING (plasmid) (plazmidi,) ki se samostojno podvojujejo
#SELF-SPLICING RNA INTRONS samoizrezujoči introni RNA
#SELFISH DNA sebična DNA
SEMINESTED PCR polvnezgedena PCR
-SENSE -smiselni; -smeren ; **sense primer** smiselni ali smerni začetni oligonukleotid
#SENSITIVE (e.g. ABA-sensitive) občutljiv za (*ne* občutljiv NA ...)
#SEPARATION ločevanje, ločitev (*ne* ločba - ni v pravopisu)
#SEQUENCE zaporedje; (*glagol*) določanje zaporedja; **sequence motif** motiv (nukleotidnega ali aminokislinskega) zaporedja; **sequence specific priming [SSP]** prileganje specifičnega zaporedja; **sequence specific modulation** modulacija, odvisna od določenega zaporedja; **sequence specific probe** sonda za določeno zaporedje
#SEQUENCER naprava za določanje zaporedja
#SEQUENCING določanje zaporedja; **sequencing reaction** reakcija za določanje zaporedja, **sequencing primer** začetni oligonukleotid za določanje nukleotidnega zaporedja (*ne* sekvenčni začetni oligonukleotid)
#SEQUENTIAL zaporedni; sequential model zaporedni model (Voet)

SEVERE COMBINED IMMUNO-DEFICIENCY (SCID) huda kombinirana imunska pomanjkljivost (SCID)
#SEVERING PROTEIN (npr.gelsolin) - prekinitveni protein
#SHAKING CULTURE stresana kultura
#SHAKING FLASK stresalna steklenica
#SHIELDING zakrivanje; charge shielding zakrivanje naboja
SHORT INTERSPERSED NUCLEAR ELEMENT (SINE) kratki razpršeni jedrni element
#SHORT TANDEM REPEAT (STR) kratka tandemska ponovitev
SHOTGUN hitri postopek, hitri pristop, hitro, skrajšano (metoda)
#SHUFFLING premeščanje, premetavanje; exon shuffling premeščanje eksonov; gene shuffling premeščanje genov; DNA shuffling premeščanje DNA
#SHUTTLE prenosnik; shuttle system prenašalni sistem ; shuttle vector prenosljivi vektor
#SIGNALLING signaliziranje, sporočanje
#SILENCER utiševalec, utiševalno zaporedje
#SILENCING RNA utiševalna RNA
#SIMILARITY podobnost
SINE glej short interspersed nuclear element
SINGLE-PASS TRANSMEMBRANE PROTEIN transmembranski protein z enim prehodom verige
#SINGLE STRANDED enoverižen (ne enovijačen)
#SINGLE NUCLEOTIDE POLYMORPHISM (SNP) polimorfizem posameznih nukleotidov
#SITE mesto
#SITE-SPECIFIC MUTAGENESIS (=site-directed mutagenesis) usmerjena mutageneza
#SIZE-EXCLUSION CHROMATOGRAPHY kromatografija z ločevanjem po velikosti
SLIDING CLAMP drseča objemka, drsna vponka
#SLIDING WINDOW drseče okno
#SLIPPERY SEQUENCES spolzka zaporedja
#SLOT BLOT črtovni nanos
#SMALL SCALE v manjšem obsegu
#SMEAR rep, sled (na elektroforezni sliki)
#SOLID PHASE EXTRACTION ekstrakcija s trdno fazo
#SONICATE (=sonify) (obdelati, razbijati, čistiti, emulgirati...) z ultrazvokom
#SONICATOR ultrazvočni razbijalec , ultrazvočna naprava
#SORTING sortiranje, razvrščanje, razmeščanje (protein sorting - sortiranje proteinov)
#SPACER vmesnik; razmičnik (MTS)
#SPECIFIC VELOCITY PLOT diagram specifične hitrosti
SPECIFICITY FACTOR dejavnik specifičnosti; cleavage and polyadenylation specificity factor dejavnik specifičnosti cepitve in poliadenilacije
#SPEEDVAC vakuumski koncentrador
#SPIN CONCENTRATOR centrifugalni koncentrador
#SPINNER FLASK mešalna steklenica
SPLICE SITE spojitveno mesto, izrezovalno mesto (uporabimo smiselno varianta)
#SPLICE VARIANT spojitvena varianta; alternative splice variant alternativna spojitvena varianta
#SPLICEOSOM spajalno telesce (MTS); izrezovalno-povezovalni kompleks (ne: spletnik - povezovanje je drugačno kot pri vrvi, izraz ne vsebuje faze cepitve)
SPLICING izrezovanje (npr. intronov), spajanje (eksonov), povezovanje (ne: spletnje)
#SPOTTING točkovno nanašanje (DNA) (nanašanje DNA pri mikromrežah)
SSP glej sequence specific primig
#STACKING nalaganje stacking gel zbiralni gel; base stacking nalaganje baz (pri DNA)
#STEADY STATE dinamično ravnotežje
#STEM steblo (v sekundarni zgradbi DNA); stem-loop oligonucleotide oligonukleotid steblo-zanka
STEM CELL izvorna celica, matična celica (NE zarodna celica); adult stem cell tkivna izvorna/matična celica - glej razlago v splošnih določbah (spodaj)
#STEROSPECIFICITY steroespecifičnost
#STICKY ENDS lepljivi konci
STIMULATING FACTOR stimulacijski faktor, spodbujajoči dejavnik; immune cell stimulating factor stimulacijski faktor imunskih celic (prim. 'stimulation factor')
STIMULATION FACTOR stimulacijski dejavnik; cleavage stimulation factor stimulacijski dejavnik cepitve, stimulacijski dejavnik za cepitev (prim. 'stimulating factor')
#STOCK zaloga, založni; stock solution založna raztopina, koncentrat
#STRAND trak, pramen (pri proteinu), veriga (pri DNA)
#STRESS stres; stress fiber stresno vlakno (nitka); stress protein stresni protein
#STRINGENT PLASMIDS plazmidi z omejenim podvojevanjem
#STRINGENT RESPONSE odziv na težavne razmere
#STRUCTURE zgradba, struktura
SUBSTITUTION MATRIX glej replacement matrix
SUBTRACTIVE odvzemen, odšteven; subtractive hybridization, s. library odvzemna hibridizacija, o. knjižnica
#SUBUNIT podenota
#SUICIDE SUBSTRATE samomorilski substrat (=mechanism-based inhibitor)
#SUPERCOILING dodatno zvitje; supercoiled DNA dodatno zvita DNA
#SUPERCRITICAL FLUID CHROMATOGRAPHY superkritična tekočinska kromatografija
#SUPERHELIX dodatno zvita vijačnica

SUPERIMPOSITION nalaganje (npr. 3D struktur; na osnovi nalaganja iščejo prekrivanje)
SUPERSECONDARY STRUCTURE nadsekundarna zgradba (proteinov)
SUPRAMOLECULAR nadmolekularen, supramolekularen (po analogiji s 'supraprevodnik'); **supramolecular structure** nadmolekularna zgradba, supramolekularna zgradba; **supramolecular assembly** nadmolekularni združki, supramolekularni združki
#SUPPRESSOR supresor, supresorski
SUPPRESSION SUBTRACTIVE HYBRIDIZATION ?
SURFACE PLASMON RESONANCE resonanca površinskih plazmonov
SV40 large T-antigen veliki T-antigen virusa SV40
#SWING-OUT ROTOR rotor s spremenljivim nagibom
SYMMETRY simetrija; **dihedral symmetry** dihedralna simetrija; **isohedral symmetry** izohedralna/izohedrična (?) simetrija (redko)
SYNGENEIC singenski (ne:singeni), sinonim: izogenski
#SYNAPTOSOME sinaptosom
#SYNTENIC GROUP sintenična skupina

T

#TAG oznaka, označevalec
#TAIL rep, poly-A tail poli-A-rep, rep poli-A
#TANDEM MASS SPECTROMETRY (MS/MS) tandemska masna spektrometrija (*DŽ) (MS/MS označuje lahko tudi tandemski masni spektrometer)
#TARGET tarča, ciljni
#TARGETING ciljanje, usmerjanje; **targeted genomic differential display (TGDD)** usmerjeni genomski diferencialni prikaz
#TATA BOX zaporedje TATA, TATA-zaporedje; **TATA box binding protein (TBP)** - glej binding
#TELOMERE telomer
#TEMPLATE matrica; **template DNA** matrična DNA
#TERMINAL TRANSFERASE terminalna transferaza, končna transferaza
#TERMINATOR zaključevalno zaporedje, terminator
#TERNARY trojen, trojni
#TERTIARY terciaren, terciarni
#TEST test, preizkus (prim. assay); **test assembly, test set-up** (nem. Versuchsanordnung) poskusno okolje, eksperimentalni sistem, postavitve poskusa, (nem. Vorgabe) dani pogoji, določene eksperimentalne razmere, v danih pogojih poskusa
TETANUS TOXIN toksin tetanusa (MTS), tetanustoksin
#TIGHT JUNCTION tesni stik
#THEORETICAL PLATE teoretična plošča; **theoretical plate number** število teoretičnih plošč (pri kromatografiji)
#THERMO-CYCLER ciklični termostat
#THREE DIMENSIONAL STRUCTURE tridimenzionalna zgradba (struktura) (ne: trojdimenzionalna)
THYROID-STIMULATING HORMONE (TSK) hormon, ki stimulira ščitnico; tiroideo-stimulirajoči hormon (*Med. slovar*)
TOUCHDOWN PCR PCR s padajočo temperaturo prileganja (začetnih oligonukleotidov)
#TRACER sledilo (npr. radioactive tracers radioaktivna sledila)
TRACKING sledenje (primerjaj: FOOTPRINTING), zasledovanje
#TRAFFICKING razmeščanje (npr. protein trafficking in the cell razmeščanje proteinov v celici)
#TRANSCRIPTION prepisovanje, transkripcija
#TRANSCRIPTION ACTIVATOR transkripcijski aktivator, aktivator transkripcije, aktivator prepisovanja
TRANSCRIPTION BUBBLE transkripcijski mehurček
#TRANSCRIPTION FACTOR prepisovalni dejavnik, transkripcijski dejavnik (faktor)
#TRANSCRIPTOME transkriptom
#TRANSDUCTION transdukcija, signal transduction prenos signala, **NOVO!** transducing unit (6.3.)
#TRANSFECTION transfekcija
#TRANSFER prenos (npr. electron transfer across the membrane prenos elektronov skozi membrano); **precep** (kulture)
TRANSFORMATION transformacija (bakterij; človeških celic v nesmrtno), **pretvorba** (strukture, oblike ali funkcije); **transformation event** transformacijski dogodek
#TRANSGENE transgen (gen, ki je pri transgenskem organizmu spremenjen ali dodan)
#TRANSGENIC transgenski (transgenska tehnologija, transgenski organizmi)
TRANSMISSION COEFFICIENT transmisijski količnik
#TRANSITION STATE prehodno stanje
#TRANSIENT EXPRESSION prehodno izražanje (genov)
#TRANSFORMATION transformacija
#TRANSLATION translacija, prevajanje (genske informacije)
#TRANSLOCATION translokacija, premestitev
#TRANSLOCATOR translokator, translokacijski aparat
#TRANSLOCON translokon, translokacijski (premesitveni) kompleks
#TRANSMEMBRANE SEGMENT transmembranski odsek
#TRANSPORT prenos; **transport protein** transportni protein, prenašalni protein
#TRANSPORTER prenašalec
#TRANSPOSABLE ELEMENT transpozicijski element
#TRANSPOSITION transpozicija

#TRANSPONON transpozon
#TREAT obdelati
#TREATMENT obdelava, zdravljenje
#TRIGGER sprožilec; **triggering event** sprožitev
TROPHIC trofičen [MTS]; **trophic effect** trofični učinek, prehranski učinek (?) [nanaša se na razpoložljivo prehrano]
TUMOR NECROSIS FACTOR (TNF) tumorje-nekrotizirajoči faktor (MTS); dejavnik nekroze tumorjev, dejavnik tumorske nekroze
TUMOR SUPPRESSOR GENE gen, ki zavira rast tumorja, tumor-supresorski gen; **tumor suppressor gene p53** gen p53, ki zavira rast tumorja [učinkuje protein, zapisan s tem genom, ne sam gen]
#TURN zavoje (v poteku polipeptidne verige)
TURNOVER pretvorba; kroženje (membran), obračanje ?, recikliranje
TURNOVER NUMBER pretvorbena število [kcat=?]
TWISTING (dodatno zvita DNA) ovijanje; **twisting number** ovijalno število
TWO-DIMENSIONAL DIFFERENCE (~tial) GEL ELECTROPHORESIS (= 2D-DIGE) dvodimenzionalna diferenčna gelska elektroforeza
#TWO-DIMENSIONAL ELECTROPHORESIS dvodimenzionalna elektroforeza
TWO-DIMENSIONAL GEL ELECTROPHORESIS (=2DGE, 2D-GE) dvodimenzionalna gelska elektroforeza

U

#UBIQUITIN ubikvitin
#UBIQUITINATION ubikvitinacija, označevanje z ubikvitinom
#ULTRASONIC DISINTEGRATOR naprava za razbijanje z ultrazvokom; glej tudi **sonicator**
#UNCOMPETITIVE INHIBITION akompetitivna inhibicija - glej pojme v zvezi z vrstami inhibicije v dodatku
#UNCOUPLER razklopnik
#UNCOUPLING razklop; **uncoupling agent** razklopnik; **uncoupling protein** razklopni protein
#UNFOLDED razvit, nezvit (**ne** odvit - ker ni zavito, pač pa zavito); **unfolded protein response** odziv na nezvite proteine
UNFOLDING razvijanje, razvijanje (ker gre za proces)
UNIMOLECULAR unimolekularen, enomolekularen, enomolekulski [SL]; **unimolecular reaction** unimolekularna reakcija
#UNIQUE enkratno, poseben, edinstven; **unique restriction site** enkratno restrikcijsko mesto
#UNSATURATED nenasičen; **mono/polyunsaturated** enkrat / večkrat neneasičen (npr. maščobne kisline) glej tudi **omega3**
UNTRANSLATED neprevedljiv; **untranslated region** neprevedljiva regija
#UPREGULATION povečevanje, zvišanje (ravni izražanja)
#UPSCALING povečanje obsega (proizvodnje)
UPSTREAM navzgor; **upstream processing** pripravljalni procesi; **upstream activation sequence** zgornje aktivacijsko zaporedje; **upstream (control) element** zgornji (nadzorni) element, element (v smeri) proti 5'-koncu; **upstream binding factor** faktor, ki se veže zgoraj na zaporedju
#UPTAKE vnos, privzem
UTEROTROPIC uterotropni (**ne**: uterotropičen, uterotropski)

V

#VARIABLE NUMBER TANDEM REPEAT (VNTR) spremenljivo število tandemskih ponovitev
#VECTOR vektor
#VIABILITY živost, viabilnost
NOVO! **VIAL** (**ne**: viala) (5.3.)
#VIRION virion
#VOID VOLUME prosti volumen
VORTEX vibracijski mešalnik (**ne**: stresalec za epruvete (Mikro+Polo)); **vrtinčnik**; glagol: **vrtinčiti** (?)
VOUCHER SPECIMEN izvorni vzorec

W

#WELL vdolbinica, jamica (prim. coated pit); **žep** (pri elektroforezi) (**ne**: luknjica, vodnjaček); **6-well plate** plošča s 6 vdolbinicami (glej tudi: microtiter plate well)
#WILD-TYPE divji tip (sev), nemutiran (protein)
#WOBBLE ohlapen, ohlapnost, npr. **wobble base, position** ohlapna baza, mesto
WRITHING (scDNA) ?; **writhing number** število dodatnih zavojev (DNA pri dodatno zviti obliki)

X

#X-ray rentgenski; rentgenski žarek; žarek X
#XYLENE CYANOL ksilencianol

Y

YAC glej yeast artificial chromosome
#YEAST ARTIFICIAL CHROMOSOME umetni kromosom kvasovke

#YIELD izkoristek
YEAST TWO HYBRID SYSTEM dvohibridni sistem kvasovke

Z

#ZINC-FINGER cinkov prst
ZWITTERION ion dvojček; **zwitterionic** v obliki ionov dvojčkov **KEM**; zwitterionski
#ZYMOGEN cimogen (prim. enzyme, ribozyme)
#ZYMOGRAM cimogram (ne: zimogram)

2

2D-GE glej two-dimensional gel electrophoresis
2D-DIGE glej two-dimensional difference gel electrophoresis

3

#3' SPLICE ACCEPTOR 3'-konec introna; 3'-akceptor pri spajanju eksonov
#3D STRUCTURE 3D-zgradba, 3D-struktura

5

#5' SPLICE DONOR 5'-konec introna; 5'-donor pri spajanju eksonov

SPLOŠNE DOLOČBE:

Encimatika: imena encimov, izvedena iz njihove aktivnosti: pišemo substrat, vezaj, encim, kot npr. **LACTATE DEHYDROGENASE** laktat-dehidrogenaza (z vezajem)** ; **ne** laktat dehidrogenaza (brez vezaja), **ne** laktatna dehidrogenaza
DNA polymerase DNA-polimeraza
glucose synthase glukoza-sintaza
RNase, DNase RNaza, DNaza; tako kot v angleščini je končnica -aza izpisana z malimi črkami (**ne**: RNAza, DNAza, **ni**ti RNAza, DNAza)
aminoacyl tRNA synthetase aminoacil-tRNA-sintetaza
(** predlog prof. Miloša Pavliča za Medicinski terminološki slovar)

Pri dvojnih substratih (encim uporabi kateregakoli od obeh) uporabimo poševnico: **SERINE-THREONINE KINASE**
serin/treonin-kinaza
specifičnost v substratih pišemo z dodatnim vezajem: **PROTEIN TYROSIN KINASE** protein-tirozin-kinaza
encime, ki prenašajo skupino z donorja na akceptor, zapisujemo kot **donor:akceptor-encim** (**GLUTAMATE-PYRUVATE AMINOTRANSFERASE** glutamat:piruvat-aminotransferaza)
encime, ki imajo v imenu namesto substrata samo skupino, ki jo prenašajo, pišemo kot eno besedo (**aciltransferaza**)
encime, ki imajo substratni del iz dveh oznak, pišemo z vezajem med drugim delom substratnega imena in aktivnostjo:
cytochrome c oxidase citokrom c-oksidaza; **prostaglandin-D-sintaza**. MTS v tem primeru predlaga, da bi vezaj pisali tudi med prvima dvema besedama v imenu (torej znotraj substratnega dela imena encima): citokrom-c-oksidaza, **prostaglandin-D-sintaza**.
NITRIC OXIDE SYNTHASE NO-sintaza, sintaza dušikovega oksida (**ne**: dušikovooksidna sintaza, dušikovoksid-sintaza)

V primerih, ko bi zaradi sklanjanja lahko prišlo do težav pri razumevanju, lahko izjemoma vezaje izpustimo.
Če smo v dvomih, kako zapisati ime encima, lahko izvedemo opisno slovenjenje imena, npr. **oksidaza citokroma c**.

NOVO! Prof. Renkova predlaga, da bi način zapisa encimov, pri katerih se ime encima nanaša na substrat (in sta substrat in aktivnost ločena z vezajem), razširili tudi na encime, pri katerih je v imenu naveden ligand, kofaktor ali ime skupine, ki se prenaša (npr. **diacilglicerol-aciltransferaza**). (8.11.)

#Pogosto uporabljane kratice:

predlagamo, da kratice ne slovenimo [kot na primer **DNA**: možna prevoda bi bila **DNK** (deoksiribonukleinska kislina) ali **DJK** (deoksiribojedna kislina)] . Izjeme so izrazito poljudna besedila.

Končnice:

-somal-somski: npr. **ribosomski, peroksisomski, lizosomski**
-lytic -litični ali **-lizni**, npr. **proteolitični, proteolizni** (razlika je, če rečemo analizni (postopek) ali analitični (znanstvenik); včasih tvorimo končnico tudi na -itski, npr. **katalitski mehanizem, encim**; toda: **katalizna reakcija**)
-lic -ni ali **-lični** (npr. **metabolni / metabolični; katabolni**) [večinsko mnenje je bilo, da je 'metabolični' manj ustrezen prevod]
-tic -ski (prim. pravilo za -lytic)
-ible, -lar (inducible; **globular, molecular**) -ilen (inducibilen) oz. -ilni (inducibilni), -laren (globularen) oz. -larni (globularni) ali -ski (molekularen/~larni, molekularski)

Na razpravi 9. novembra 2007 smo člani komisije ugotovili, da pravila glede oblikovanja končnic ni mogoče postaviti. Večinoma je možna več kot ena končnica, ne da bi to pomenilo spremembo pomena. Prav tako ni mogoče reči, da bi bila ena od končnic bolj pravilna od druge. Osnovno pravilo je, da izhajamo iz samostalnika v slovenščini.

#Kvartarna zgradba:

monomer (**ne** monomera), **homotrimer, oligomer**; **ne** -mera (v skladu s SSKJ)

#K ali H za CH?

glede rabe ni mogoče postaviti natančnega pravila, čeprav kaže, da bi v zvezah, ko **CH** nastopa pred A ali O, uporabili črko **H** (holesterol, holin), če pa je CH pred soglasnikom, Y, I ali E pa **K** (kromosom, dikroizem; kimotripsin, kimaza, kimozin; **izjema**: hitin).

Uporaba vezaja:

Sestava spojine ni kriterij za uvedbo vezaja, npr. skupaj pišemo izraze, kot so: oligodeoksinukleotid, etilacetat [MTS] - to spojino po IUPAC-ovi sistematiki pišemo v sloveščini kot dve besedi: etil acetat, pri čemer je razlaga ta, da izraz 'etil' v tem primeru pomeni ime radikala in gre torej za dva samostalnika, ne pa za pridevnik (etilni) - pravilo R-5.7.4.2 (str. 118).

Vezaj uvedemo pri skrajšanem navajanju postopkov (npr. metilimino-modifikacija, EDTA-konjugirane molekule, sekvenčno-specifična vezava).

Encime (razen tipov transferaz) pišemo z vezajem: laktat-dehidrogenaza, kloramfenikol-acetiltransferaza, protein-kinaza.

Kompleksne molekule pišemo skupaj, dokler je to pregledno, pri zelo zapletenih in dolgih zloženkah pa vstavimo vezaj med dele s po pomenu enakovredno težo. Pri tem čim bolj upoštevamo nomenklaturu IUPAC in sistematska imena spojin čim bolj natančno poslovenimo.

Pri kompleksnih molekulah uporabljamo vezaj tudi, da si poenostavimo sklanjanje; npr. dietil-pirokarbonat (lahko tudi skupaj: dietilpirokarbonat). Zaradi vezaja nam ni treba sklanjati prve besede - npr. ker ne pišemo "acetil koencim A" ločeno, nam ni treba sklanjati "acetila koencima A, acetilu koencimu A...", pač pa "acetil-koencim A, acetil-koencima A...".

cianogen bromide cianogenbromid ali cianogen-bromid

Nitro Blue tetrazolium chloride (NBT) nitromodro-tetrazolijev klorid, nitro-tetrazolijevo modro; **biotinyl-p-nitrophenyl ester (BNP)** biotinil-p-nitrofenil-ester, biotinil-p-nitrofenilni ester, ester biotinil-p-nitrofenola

IL-1 receptor receptor za IL-1 (ne priporočamo pisanja tipa IL-1-receptor) - priporočamo, da bi imena receptorjev pisali na način 'receptor za XXX'

Množina pri kraticah:

dNTP -> dNTP-ji, dNTP-jev, ... v skladu s pravopisom

Spol pri samostalnikih, izvedenih iz tujih besed:

Praviloma so izrazi, ki so izvedeni iz tujih besed, moškega spola [fibril, proteosom, kromosom, genom]. Obstajajo tudi izjeme [mišična fibrila], npr. pri besedah, ki pomenijo vedo, stroko, metodo ali pomembno poglavje [imunologija, genomika, proteoliza, elektroforeza]. **MTS** navaja primer izraza mutant, ~a, pri čemer določa, da za osebek uporablja moško obliko, za fentotip pa žensko.

Imena encimov so praviloma ženskega spola.

#Velik/visok in majhen/nizek

Razlike v smislu ni, raba pa je različna, zato ne moremo določiti, kaj je bolj pravilno. Če gre za neko aktivnost, ki je podprta z vrednostmi, potem je bolje govoriti o nizki/visoki aktivnosti.

Npr. **low affinity** nizka/majhna afiniteta; **high affinity** visoka/velika afiniteta; npr. encim ima veliko afiniteto za substrat / visoko afiniteto za substrat (prim. visokoafinitetni substrat).

Enako velja tudi za toksičnost, koncentracijo,... Ko govorimo o množini, uporabimo velik/majhen. Ob vprašanju, ali je bolje reči, da ima encim nižjo ali slabšo aktivnost, smo se odločili, da je bolj prav reči, da je aktivnost nižja.

#V ali NA, V ali PRI

Pri molekulah uporabljamo prevod, ki je bolj smiseln: npr. "inhibitor se veže v vezavno mesto", ker se veže v točno določen žep na površini, vendar pa "inhibitor se veže **na** encimsko molekulo", kadar ni naš namen, da bi poudarjali, da se veže v notranjost strukture.

V angleščini za navajanje nahajališča (makro)molekul običajno uporabljajo besedo **in** (npr.: **in mice, in prokariotes**), kar pa prevajamo **s pri** (**pri miših, pri evkariontih**), ne z v. V uporabljamo samo, kadar želimo poudariti, da gre za nahajališče v notranjosti, ne pa na površini nekega organizma, kar pa je le redko potrebno. Drug primer je navajanje rastišča npr. mikrobov, kjer uporabljamo smiseln prevod, tako da vedno rečemo **na** gojišču, ko gre za trdno gojišče oz. **v** gojišču, če je to tekoče. Podobno lahko govorimo o ločevanju na gelu oziroma v gelu, če hočemo poudariti, da proces poteka v notranjosti makromolekulskega prepleta, ki sestavlja gel.

PREKO ali SKOZI

Pri obravnavanju membran pogosto srečamo napačno navajanje, da procesi potekajo 'preko membrane'. Pravilno bi bilo 'skozi membrano', tudi v primeru, ko ne gre za prehajanje skozi lipidni dvosloj, pač pa s posredovanjem membranskih proteinov.

#Velika začetnica in oznake genov:

Glede na to, da oznake proteinov pišemo z veliko, oznake genov pa z malo in poševno (npr. beta laktamaza: protein Bla in gen *bla*), stavke pa je treba začeti z veliko začetnico, je vprašanje, kako pisati prvo črko v stavku, ki ga začnemo z oznako gena (npr.: *Bla* smo zaznali v dveh kopijah ali pa: *bla* smo zaznali v dveh kopijah). Dvomom se lahko izognemo, če pred oznako napišemo, da gre za gen (čeprav bi to sicer videli že iz načina pisanja, npr.: Gen *bla* smo zaznali v dveh kopijah), seveda pa lahko stavek tudi obrnemo (npr.: Zaznali smo dve kopiji *bla*).

#Tipi inhibitorjev po klasični razdelitvi so:

a: **competitive (kompetitivni)** inhibitor vpliva samo na Km in jo poveča. Lineweaver-Burkov diagram sestavljajo premice, ki se sekajo na osi 1/v.

b: **non-competitive (nekompetitivni)** inhibitor vpliva samo na Vmax in jo zmanjša. Lineweaver-Burkov diagram sestavljajo premice, ki se sekajo na osi 1/(S). Nekompetitivni inhibitor je torej posebna oblika mešanega inhibitorja, ki zavira delovanje encima tako, da zmanjša Vmax, ne vpliva pa na Km.

c: **mixed (mešani)** inhibitor kaže oba zgornja efekta. Lineweaver-Burkov diagram sestavljajo premice, ki se sekajo v drugem kvadrantu med osema 1/v in 1/(S).

d: **un-competitive (akompetitivni)** inhibitor je posebna oblika mešanega inhibitorja, kjer je vpliv na Km in Vmax proporcionalen, posledica je Lineweaver-Burkov diagram z vzporednimi premicami.

Pri vseh zgornjih tipih je odvisnost 1/v od 1/(S) linearna, zato se večkrat govori o "linearni" inhibiciji. Seveda pa imamo lahko tudi različne kombinacije vplivov in dobimo različne mešane in parcialne inhibicije, ki se praviloma kažejo v nelinearnih odvisnostih 1/v od 1/(S). *Segel* v svoji knjigi obravnava pet takih (poleg zgornjih klasičnih), pa še vrsto drugih, ki izhajajo iz

interakcij inhibitorja s substratom, kontaminacije encima z ireverzibilnim inhibitorjem, prisotnosti več vrst izoencimov itd. Največ zmede je naredil *Cornish-Bowden* s svojo knjigo *Fundamentals of Enzyme Kinetics*, ki je "non-competitive inhibition" obravnaval le kot posebno obliko "mixed inhibition", za "competitive inhibition" pa je predlagal izraz "specific inhibition". Ta knjiga je precej razširjena, zato se je tudi zmeda razširila. Nekateri se zavzemajo za opustitev izraza "non-competitive inhibition", ki bi jo naj (po *Cornish-Bowden*) uvrstili v "mixed inhibition".
(Matjaž Zorko in Jure Stojan)

NOVO! Podobno, kot so obdelani tipi inhibitorjev, naj bi v naslednjih mesecih obdelali še nekatera poglavja iz biokemije in molekularne biologije v zaključenih enotah, ki bi zajemale razlage po nekaj 10 izrazov, ključnih za to področje. Taka poglavja so na primer: bioinformatika, zgradba proteinov, encimska kinetika, laboratorijske tehnike, podvojevanje DNA, imunologija...

NOVO! Gojenje mikroorganizmov:

Mikroorganizme vcepimo v tekoče gojišče ali nacepimo na trdno gojišče (agarno ploščo). Uporabimo cepilno zanko (ezo), za razmaz po plošči pa v nekaterih primerih tudi stekleni triangel (spatulo po Drigalskem). Prekonočna kultura je tista, ki jo pustimo rasti le 12 - 18 ur. Da bi dosegli čimboljše preskrbo s kisikom, tekoče kulture stresamo na stresalniku, ki je običajno termostatisiran. Stresalne posode so lahko epruvete (običajno za volumne kultur do 5 ml) ali erlenmajerice (Erlenmeyerjeve steklenice), ki imajo pogosto uture (uporablja se tudi izraz pregrade), ki povzročajo pljuskanje kulture med mešanjem. Med stresanjem so erlenmajerice vpete v kovinska vpenjala, pritrjena na ploščo, ta pa je s posebnim mehanizmom pričvrščena na gibljivi del stresalnika. Če stresamo pri nižjih hitrostih, so posode na ploščo lahko tudi prilepljene za to namenjenim močnim lepilnim trakom. Trdna gojišča pripravimo tako, da sestavine z agarjem avtoklaviramo in tekočino nalijemo v petrijevke, ki jih pokrijemo, in pustimo, da se gojišče v njih strdi. Bakterije ločimo na po Gramu pozitivne (grampozitivne) in po Gramu negativne (gramnegativne).

NOVO! Elektroforezne metode:

Molekule potujejo v električnem polju glede na svoj naboj in velikost proti ustrezno nabiti elektrodi. Skozi mrežo agaroznega gela (predvsem za ločevanje nukleinskih kislin) ali poliakrilamidnega gela (predvsem za ločevanje proteinov in oligonukleotidov) velike in močnejše nasprotno nabite molekule potujejo počasneje kot male in šibkeje nabite molekule, zato prihaja do ločevanja molekul. Rastopino akrilamida (še preden polimerizira) nalijemo med dve stekleni plošči, med katerima sta ob robovih vmesnika, medtem ko rastopino agaroze nalijemo v na obeh koncih zatesnjen nosilec. Vzorce pred nanosom v žepke (ki smo jih z glavničkom naredili v gel, preden je polimeriziral), obarvamo in obtežimo tako, da jih zmešamo z nanašalnim pufrom.

O nativni elektroforezi govorimo, kadar proteinskim vzorcem ne dodamo denaturanta ali natrijevega dodecilsulfata (NaDS; včasih okrajšamo tudi z SDS). Kontinuirna elektroforeza ima gel z enako zamreženostjo, diskontinuirni pa imajo dve različno zamreženi fazi, v katerih so tudi pufrske razmere različne - zgornji, manj zamreženi gel je zbiralni, spodnji pa ločevalni. Izoelektrično fokusiranje je posebna vrsta elektroforeze, ki poteka na šibko zamreženih horizontalnih gelih, prepojenih z amfoliti, ki v stopnji predfokusiranja ustvarijo gradient pH. Po elektroforezi proteine barvamo z barvili kot so Coomassie Brilliant Blue, srebrov nitrat, amido-črno ali pa jih najprej prenesemo na membrano (prenos Western) in potem detektiramo s pomočjo označenih protiteles.

Nukleinske kisline barvamo lahko med ločevanjem ali po njem. Gel prepojimo z etidijevim bromidom, ki se vriva med bazne pare in povzroči, da DNA fluorescira v oranžnem delu spektra.

Kromatografske metode:

Kloniranje DNA:

Spektrofotometrija:

Homogenizacijske metode:

Encimska kinetika:

Continuous assay
Discontinuous assay
Direct assay
Coupled assay
Counter screen assay

Struktura proteinov:

Organska barvila:

akridinoranžno, bromofenolmodro... pišemo skupaj, brez vezaja.

#Protitelesa in protiserumi

anti-X antibodies protitelesa proti X
anti-X antiserum protiserum proti X

Vrstni red besed:

Smisel mnogih besednih zvez se ne spremeni, če jih napišemo v obrnjenem vrstnem redu, zato jih lahko tudi poljubno uporabljamo, npr. aminokislinska poravnava ali poravnava aminokislin, kalcijeva vezavna zanka ali vezavna zanka za kalcij, bakterijska kultura ali kultura bakterij, kvasovkina DNA ali DNA kvasovke (ne: kvasna DNA), ravnotežna konstanta ali konstanta ravnotežja.

Čeprav naj bi večinoma uporabljali leve prilastke (desne pa pisali z vezajem), ni povsem jasno, ali naj to velja tudi v primerih, ko gre za kratice ali oznake, ki jih lahko razumemo kot pridevnike, npr. encimi s PL (*fosfolipazno*) aktivnostjo / encimi z aktivnostjo PL (*fosfolipaze*); za aktivnost rabimo Ca^{2+} (*kalcijeve*) ione / rabimo ione Ca^{2+} (*kalcija*). V razpravi na sestanku novembra 2007 smo menili, da je najprimernejše namesto okrajšave pridevnik izpisati: npr. "encimi s fosfolipazno aktivnostjo"; "rabimo kalcijeve ione".

Di, bi in bis:

Predpon, ki pomenijo dva, dve, med seboj ne smemo enačiti in zamenjevati. Pomembno je, ali je več skupin vezanih na isti ali različne atome v molekuli. Angl. pozna bis- in bi-, ne pa di-.

Sklep: di- lahko uporabljamo za anorganske stranske skupine (dihidrat, dihidroksi-, -difosfat (ADP)).

- BI- označuje prisotnost dveh povezanih identičnih skupin ali sestavljenih obročev (*biacetil, bifenil*) oz. označuje sol dvobazne kisline (*natrijev bikarbonat* - pravilneje natrijev hidrogenkarbonat)
- BIS- označuje prisotnost dveh ločenih ostankov anorganske (okso)kisline (*fruktoza-1,6-bisfosfat*) ali dveh identičnih skupin, substituiranih na enak način (*bis(2-kloroetil)sulfid*)
- DI- označuje prisotnost dveh identičnih nesubstituiranih skupin (*1,3-dihidroksiaceton*) ali dveh identičnih (okso)kislinskih ostankov, povezanih z anhidridno vezjo (*adenozin-5'-difosfat*)

Tipi pluripotentnih celic:

Izvorne=matične (*stem*), se delijo ali delno diferencirajo v *predniške* (*progenitor*), ki se spet delijo ali diferencirajo do končne celice enega tipa. Pluripotentnih celic ne smemo zamenjevati z *zarodnimi=kličnimi* (*germ*). *Občasno v poljudnih sestavkih, ki govorijo o izvornih celicah, še srečamo izraz 'zarodne', kar je po našem mnenju napačno.*

Splošno o oblikovanju izrazov:

Pristopov k tvorbi izrazov je več, raba izrazov pa je lahko razpršena. Čeprav je nek izraz glede tvorbe ustrezen, ni nujno, da mu sledi tudi raba. Izrazi, ki so uveljavljeni, so lahko včasih v osnovi ne povsem logični, a jih v tej stopnji nima smisla spreminjati, ker bi vnesli samo dodatno zmedo.

Pravopisna določila

napačno	priporočeno	razlaga
5 min inkubacija	5-minutna inkubacija	5 min pomeni 5 minut, ne pa 5 minuten
0.15 mM	0,15 mM	slovenščina uporablja decimalno vejico, ne pike
10% glicerol	10-odstotni glicerol	10% pomeni 10 odstotkov, ne 10-odstotno
obr/min	vrt./min	vrt. je okrajšava za vrtljaje in ni enota v merskem sistemu
gama žarki	žarki gama, γ -žarki	za gr. črko g je vezaj; sicer pišemo najprej samostalnik, potem določilo
10 ml steklenička	10 ml-steklenička ali steklenička (10 ml)	brez vezaja pomeni '10 mililitrov steklenička'

Nomenklatura organskih kislin s primeri

uredila prof. Marija Žakelj-Mavrič

angl. končnica	slov. končnica	primeri	izjeme
-lic	-lna	adenylic, salicylic, cholic, oxalic, linolic=linoleic	malic: jabolčna
-ric	-rna	fumaric, hippuric: hipurna	stearic: stearinska, tartaric: vinska, citric: citronska, butyric: maslena; uric: sečna, lauric: lavrinska
-dic	-dna	phosphatidic: fosfatidna	
-nic	-nska	linolenic, arachidonic, malonic	succinic: jantarna
-mic	-mska	carbamic	formic: mravljinčna; glutamic: glutaminska
-eic	-einska	maleic, oleic	linoleic=linolic: linolna
-sic	-zinska	homogentisic	
-bic	-binska	ascorbic: askorbinska	
-oic	-ojska	benzoic, lipoic	
-gic	-gična	lysergic	tudi: lizerška FARM
-vic	-vična	pyruvic	
-tic	-inska	phytic: fitinska, myristic: miristinska, palmitic	orotic: orotska, aspartic: asparaginska, lactic: mlečna, acetic: očetna, acetoacetic: acetocetna, aconitic: akonitna

POGOSTI SPLOŠNI IZRAZI S ŠIRŠEGA PODROČJA:

ABUNDANT (pre)obiln

ADMINISTRATION drug administration dajanje zdravila (ne: jemanje zdravila)

ALKYLATION alkiliranje, alkilacija (SL)

ANTIOXIDATIVE antioksidativen, antioksidacijski (ne: antoksidanten, antioksidantski)

APE človeku podobna opica

ARM roka (npr. pri tRNA) (ne: ročica)

#AVIAN ptičji

BABOON pavijan

#BABY HAMSTER KIDNEY CELLS ledvične celice mladiča hrčka

#BARRIER pregrada (ne: ovira); activation barrier aktivacijska pregrada, kinetic barrier kinetična pregrada

BHK glej baby hamster kidney cells

BIFUNCTIONAL bifunkcionalen, z dvojno vlogo

#BIOREMEDIATION bioremediacija

#BIOTYNYLATED CAPTURE PROBE biotinizirana sonda

BOVINE goveji (ne: bovini)

NOVO!

BULK CHEMICALS osnovne kemikalije, običajne kemikalije (prim. fine chemicals) (30.5.)

#CASCADE kaskada (cascade of cleavage events kaskada cepitev)

CHO cells - glej chinese hamster ovary cells

#CHINESE HAMSTER OVARY CELLS ovarijske celice kitajskega hrčka

COGNITIVE kognitiven; cognitive function kognitivne funkcije

DECLINE slabšanje, pešanje; cognitive decline pešanje (zmanjšanje, slabitev) kognitivnih sposobnosti

DESIGN načrtovati, oblikovati (npr. oligonukleotide)

#DIETING prehranjevanje, dieta (odvisno od smisla)

DIMORPHIC dimorfen

DYSREGULATION sprememba uravnavanja

#EICOSANOID eikozanoid (ne: ikozanoiidi; primerjava ikozaeder, ker je eiko~ že uveljavljeno)

ENDOTHELIAL endotelijski (ne: endotelni)

ENDOTHELIUM endotelij (ne: endotel)

#ENERGY BALANCE SHEET energijska bilanca (ne: energetska bilanca)

#ENERGY METABOLISM energijski metabolizem (ne: energetske metabolizem)

EPITHEL epitelij, povrhnjica (ne: epitel)

EPITHELIAL epitelen, vrhnjičen

EQUINE konjski (ne: ekvini)

FELINE mačji

NOVO!

FINE CHEMICALS fine kemikalije, ?visokokvalitetne kemikalije? (prim. bulk chemicals) (30.5.)

FLUORESCENT fluorescenčen (fluorescent dye fluorescenčno barvilo)

FOAM CELL penasta celica [makrofag po razgradnji]

GERBIL gerbil, mongolska puščavska podgana

HANDOUTS izročki (v programu Powerpoint)

HARE zajec (včasih uporabljajo ta izraz tudi za kunca - prim. rabbit); zajčji

HETEROGENEITY heterogenost; microheterogeneity mikroheterogenost

HUMAN človeški, humani; human cell culture U937 kultura človeških celic U937, humana celična kultura U937; human genome genom človeka, človekov genom (ne: človeški genom)

HUMANIZED humaniziran (humanized antibodies)

IMPAIRMENT okvara

INSECT žuželka; insekten, žuželčji

#INTRAPERITONEAL intraperitonealen

#LOCALIZATION lokalizacija, določitev položaja, umestitev

#LOCALIZE določiti mesto; bití (na določenem mestu) (ne: nahajati se)

LOCATION mesto (ne: nahajališče)

#LUMINESCENCE luminiscenca

#LOCK-AND-KEY ključ in ključavnica

#MAMMALIAN sesalski (ne: sesalčji)

#MOBILITY PROTEINS gibalni proteini

#MODEL ORGANISM modelni organizem

MONKEY opica (prim. APE)

#MULTIFUNCTIONAL večfunkcijski (ne: večfunkcionalen)

#MULTISTEP REACTION večstopenjska reakcija

#MURINE mišji

#NET REACTION neto reakcija

NITRATIVE STRESS, NITROSATIVE STRESS - ali sta termina identična (prenos NO na iomakromolekule), kako bi prevedli?

#NUCLEUS jedro

#NUCLEOLUS jedrce

#PAINKILLER sredstvo proti bolečinam

PERIPLASM periplazma; periplasmic periplazemski

#PERMEABLE prepusten; **brain-permeable** krvno-možganska pregrada, prepustna za snov X; cerebralno prepusten (žargonsko)
#PITCH (pri DNA) višina enega zavoja
PLASMA plazma
#PORCINE prašičji
PREFERENCE preferenca; preference for small amino acid residues preferenca za male aminokislinske ostanke (7.8.)
#PREFERENTIAL BINDING prednostna vezava
#PROTRUSION štrlina, protruzija
QUALITY CONTROL nadzor kakovosti (endoplasmic reticulum quality control mechanism mehanizem za nadzor kakovosti proteinov v ER)
#QUANTIZED levels of kvantizirane ravni
#QUINQUEGINSIN kvinkveginsin - protein z antimikotičnim delovanjem iz ameriškega ginsenga *Panax quinquefolium*
RABBIT kunec (ne zajec - prim. haze)
NOVO! **RATIOMETRIC** razmerjemetričen (ne razmerometričen) (15.6.)
SAPONIFICATION saponifikacija, umiljenje
SCANNING MECHANISM mehanizem iskanja, iskalni mehanizem, način iskanja (ne presejalni mehanizem - prim. screening)
#SIMIAN opičji
SLIDE diapozitiv (tudi v programu Powerpoint); **NOVO!** (mikroskopski) preparat
STEP stopnja, korak; **protein refolding steps** stopnje pri ponovnem zvijanju proteina
STRAIN sev
SURVIVAL preživetje; **cell survival genes** geni, povezani s celičnim preživetjem
#SYSTEMS BIOLOGY biologija sistemov (ne: sistemska biologija)
TEV glej tobacco etch virus
#TOBACCO ETCH VIRUS (TEV) virus jedkanja tobaka [tobak *Nicotiniana tabacum*, tobakovec *N. glauca*]
#TOTAL skupen, celokupen (npr. RNA); **popoln** (npr. total extinction popolno izumrtje); **celoten** (npr. total sequence celotno zaporedje)
UMBILICAL (blood) popkovnični (~a kri)
VARIANT različica; **NOVO!** variant CJD
#VEHICLE vektor; **cloning vehicle** klonirni vektor

genetic material dednina

ZAPLETENI PREVODI - primeri

XX is internalized by clathrin-mediated endocytosis XX vstopa z endocitozo, posredovano s klatrinom

Ac-DEVD-CHO (N-acetyl-Asp-Glu-Val-Asp-CHO, acetyl-aspartyl-glutamyl-valyl-aspartyl-ketone) Ac-DEVD-CHO; acetyl-aspartil-glutamil-valil-aspartil-aldehid (?), acetilaspartil-glutamil-valil-aspartilaldehyd (končne skupine pišemo skupaj, med posameznimi deli so pomišljaji)

APAF-1 (apoptotic protease activating factor 1) aktivacijski faktor 1 apoptozne proteaze

#FADD (Fas-associating protein with death domain) protein, ki se veže na Fas in vsebuje domeno smrti

Predloge, pripombe ali komentarje lahko naslovite na naslov Marko.Dolinar@fkkt.uni-lj.si ali marija.zakelj-mavric@mf.uni-lj.si.
